

Divrej Tora

SELAH

ŠABAT 21. LIPNJA 2025. - 25. SIVANA 5785.

Rabbi dr. Abraham Twerski dao je neprocjenjiv doprinos Židovskom životu, podizanjem svijesti u zajednici o pitanjima ovisnosti, mentalnog zdravlja i zlostavljanja. Bio je autor više od osamdeset knjiga i duhovito bi primijetio da je bio "ovisnik o objavljivanju". No, sve teme kojima se bavio temeljio je na jednoj jedinosti – samopoštovanju, a tu je vrijednost i svoje životno djelo crpio iz jednog stiha naše parše (Bamidbar 13:33):

"U vlastitim smo očima bili poput skakavaca, a takvi smo bili i u njihovim očima."

Kada su se uhode, poslane da izvide Kanaan, vratile, rekle su da je zemlju nastanjivala rasa divova, dok su oni sami "u vlastitim očima bili poput skakavaca, i takvi su bili i u njihovim očima". To se može razumjeti na dva načina koja su suprotna, ali komplementarna: način na koji doživljavate sebe izravno utječe na vaše uvjerenje o tome kako vas vide drugi, i način na koji doživljavate sebe diktira kako vas drugi percipiraju. To su važne spoznaje o utjecaju osjećaja vlastite vrijednosti.

Koliko god je ovo pitanje temeljno za našu sliku o sebi, ono jednako predviđa i naš utjecaj prema van.

Avraham je opisan (Jehošua 14:15; vidi Rašija na to) kao sasvim suprotan skakavcu, *ha'adam hagadol ba'anakim*, "velik među divovima". Opisan je (Bereišis 23:6) kao *nesi Elokim*, B-žji princ, okrunjen kao takav od svijeta zbog svoje moralne i duhovne veličine. Avraham je odlučno odigrao ključnu ulogu u mijenjanju svijeta oko sebe. Kao velikan duha, bio je priznat kao istinski div u zajednici tjelesnih titana, Hevronu. Avraham je istupio s potpunim pouzdanjem u ono što je njegova vjera imala ponuditi

čovječanstvu i bez ikakvog osjećaja manje vrijednosti. Prepoznavao je idole, dajući si zadatak da razumije što drugi misle i u što vjeruju, i onda pristupio razobličavanju ideja koje nisu imale mjesta u svijetu istine. Nije se zaustavio samo na onima koji su tražili utočište u njegovom šatoru, već je pozivao i druge čija se uvjerenja još nisu podudarala s njegovima, uključujući ih na način koji im je razumljiv i dovodeći ih do spoznaje istine.

Ova vrsta moralnog samopouzdanja ostaje ključna kako za naš vjerski opstanak, tako i za ispunjenje naše društvene misije. Svijet oko nas je veleban i impresivan, a mi moramo biti sigurni u ono što imamo za ponuditi ako se želimo oduprijeti predaji njegovim vrijednostima. Poput Kaleva, možemo biti okruženi moćnim i negativnim utjecajnim pojedincima, a ako želimo održati svoje vrijednosti, morat ćemo crpiti snagu iz spremnika vlastite snage i zdrave moralne slike o sebi. Tako je, piše hasidski majstor *Chiddushei HaRI"m*, Kaleb otišao u grad fizičkih divova, Hevron, i molio se te crpio snagu na grobovima *avos* (*praotaca*, Bamidbar 13:22, Raši), onih koje su čak i ti titani morali priznati kao sebi nadmoćne, baš kao u Avrahamovo doba. Dok su njegovi kolege sebe vidjele kao skakavce, on je shvaćao da ga je istina kojoj je bio predan činila divom.

Samo s pouzdanjem u ono što donosimo, uz spoznaju da je dobro daleko moćnije od velikog, moći ćemo utjecati na svijet oko sebe.■

Rabbi Moshe Hauer, Tora kao način života

Alija po Alija

Kohen - prva alijsa - 20 p'sukim (13,1-20)

B-g kaže Mošeu da pošalje izvidnike da "izvide" Zemlju. Naglasak je u tekstu ovog *pasuka* stavljen na to da je Moše taj koji šalje *meraglim*, ne na B-žju zapovijed, niti po njegovoj "želji".

L'ha u *Leh l'ha* znači, "za svoje dobro". Ne ideš samo zato što ja to zapovijedam, nego je za tebe korisno da odeš. Kli Yakar sugerira slično značenje za *L'ha* u *Š'lah l'ha*. Kako možemo reći da je slanje *meraglim* bilo kome bilo na korist? Kao ishod *meraglima* Mošev je život bio produljen za 40 godina.

Predstavnik svakog plemena naveden je poimence i Tora svjedoči visoki renome svakoga od njih.

U *paraši Bamidbar* koju smo čitali prije nekoliko tjedana, kada su imenovane plemenske vođe, Efrajim i Menaše bili su opisani kao sinovi Josefa - obojica u istom *pasuku*. Ovdje se samo Menaše poistovjećuje s Josefom, dok je Efrajimov izvidnik - Jehošua - naveden 3 p'sukim ranije. Komentari bilježe da se Josef bavio "negativnim izvještajima" o svojoj braći, kao što je to činio i Menašev izviđač, Gadi ben Susi. Jehošua, je naravno ostao čist od mrlje *dibara'a* i zbog toga se ne spominje zajedno s Josefom.

A Moše prozva Hošeu bin Nuna, Jehošua.

Raši kaže da je dodavanjem slova *jud* Hošeinom imenu, on mu dao *braha* da bude spašen od grupe odluke ostalih *meraglim*. *Mima Nafšah* - Zašto Moše nije na isti način blagoslovio i ostale? I zašto bi Jehošui blagoslov bio potreban dok Kalevu očito nije bio potreban? Hoće li se izviđač vratiti s ispravnim gledištem ili neće temeljilo se na osobnosti, moći opažanja i zaključivanja svakog pojedinca. To je ovisilo o svakome od 12 individualaca. I to nije bio razlog zašto je

Moše dao poseban blagoslov Jehošui. Moše je imao jednu drugu bojazan u vezi Jehošue. On si je mogao zamisliti Jehošuu kako se pridružuje obeshrabrivanju naroda od ulaska u zemlju da bi se Mošev život produljio. Eldad i Medad prorokovali su da će Moše umrijeti, a Jehošua će voditi narod u Zemlju. Moševa *braha* Jehošui bila je da Jehošuu očuva poštenim, recimo to tako, tako da se ne pridruži "zlom savjetu" iz bilo kojeg razloga.

Moše izviđačima daje upute i plan puta, nadajući se da će se vratiti s poticajnim izvještajem za *Bnej Jisrael*. Bilo je to vrijeme dozrijevanja grožđa, *bikurei anavim*.

Ari z"l je rekao kako je *micva* o *bikurim tikun* za grijeh uhoda. Prva poveznica među njima je navođenje da je vrijeme posjeta zemlji bilo vrijeme *bikurei anavim*. No veza je mnogo dublja. *Meraglim* su donijeli jedan ogroman grozd (uz ostalo voće) koji je obeshrabrio narod u vezi ulaska u *Erec Jisrael*. Raši kaže da su oni ljudima rekli, "Vidite li ovo čudno, ogromno voće? Sada si zamislite koliko su čudni i teški ljudi u toj zemlji". Raši razjašnjava da su deset *meraglim* donijeli sa sobom voće, ali ne i Kaleb i Jehošua. Kakva užasna zloropotreba plodova *Erec Jisraela*! Ono što čovjek treba napraviti s voćkama je uzeti najbolje od prvog uroda, staviti to u košaru, donijeti u Jerušalajim, te s veseljem pred B-gom proglasiti zahvalnost što nas je doveo u Zemlju.

Rabi Menachem Zemba, *hj"d*, iz Varšavskog geta, načinio je predvnu opservaciju da bi to pojasnio. Mišna u *Bikurim* pita: Na koji način čovjek označava plodove kao *biku-*

rim? On odgovara trima primjerima. Čovjek ode u polje i ugleda smokvu kako dozrijeva, grozd grožđa kako dozrijeva, nar kako dozrijeva. On ih veže s *gemi* (prirodnom vrpcom)... Kaže Rav Zemba, to je isto ono voće koje su *meraglim* uzeli i odnijeli narodu.

Od svih *micvot* koje se odnose na Zemlju, upravo *bikurim* imaju element izgovorene riječi. Glavna osobitost grijeha uhoda bilo je njihovo ogovaranje *Erec Jisraela*. *Bikurim* je naprikladniji da popravi štetu koju su oni nanijeli. Uzmite iste plodove, ali recite o njima ispravne stvari.

Levi - druga alijsa - 20 p'sukim - 13,21-14,7

Tora opisuje 40-dnevni "obilazak" izvidnika. Kada su se vratili, iznijeli su izvještaj narodu o istinski predivnoj zemlji u koju su bili poslani. Pokazali su primjerke plodova koje su sa sobom donijeli. Opisali su očiglednu snagu stanovnika (pokušavajući uplašiti narod). A spomenuli su i Amaleka (jer su znali da će to izazvati obeshrabrenje). Kaleb je utišao narod i rekao im da trebaju otići u Zemlju, "mi to možemo ostvariti!". Ostalih deset izviđača prigovarali su i govorili protiv Zemlje, što je izazvalo opću paniku među narodom. Moše, Aharon, Kaleb, i Jehošua jako su uznemireni riječima *meraglim* i reakcijom naroda. Kaleb i Jehošua iznosili su koliko je Zemlja dobra.

...i u svojim smo si očima izgledali poput skakavaca (u usporedbi s divovima Kanaana), a takvima smo se činili njima. Kotzker Rebe i drugi definiraju dva elementa grijeha uhoda iz ovog dijela *pasuka*. Prvi, da smo sebe gledali kao male i beznačajne. Drugi, da smo bili zaokupljeni time kako nas drugi doživljavaju. S obzirom da je B-g očigledno bio na našoj strani (znamo što se dogodilo Egiptu, i bili smo svjedoci tolikih čuda koja su se desila za naše dobro), nismo smjeli sebe gledati

(nastavak s 2. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija**

na takav način. A to kako nas drugi doživljavaju, to je njihov problem, ne naš.

Š'liši - treća aliya - 18 p'sukim - 14,8-25

Ako B-g želi da idemo, tada ćemo očito biti u stanju savladati ih. Samo se nemojte pobuniti protiv Njega. Narod je htio kamenovati Kaleva i Jehošuu zbog tih riječi. Time je narod "razgnjevio" B-ga, te je On "predložio" Mošeu da ih uništi. Moše se založio za narod. Argument kojim se koristi je da će drugi narodi reći da B-g nije bio u mogućnosti dovesti *Bnei Jisrael* u Kanaan, pa ih je poubijao u pustinji. To bi bilo *hilul HaŠem*. Moše potom priziva modifikiranu verziju božanskih svojstava i moli za oprostenoj narodu. (Dio ovdje navedenih Moševih riječi ugrađen je u našu molitvu.) B-g prihvati Moševu molbu. (B-ži odgovor Mošeu također je postao dijelom molitve na Jom kipur.) B-g objavljuje da je ovo deseti put kako narod "stavlja na kušnju" Njegovo strpljenje (nazovimo to tako). On obećava da muškarci tog naraštaja neće ući u Zemlju - osim Kaleva (i Jehošue).

Narodu je rečeno da su Amalek i Kanaanci zauzeli dolinu, te da će oni (Narod Izraela) morati skrenuti prema Midbaru.

Usporedite i saznajte

Pred kraj prošlotjedne *sedre*, imali smo epizodu o Miriam koja govori o Mošeu i njezinu kaznu za njen relativno blag prijestup s *lašon hara*. Komentari ističu kako se to nalazi odmah pored epizode s uhodama.

Ima u tome nešto više od "jednostavno" dva primjera *lašon hara*, jedan u vezi osobe i jedan o *Erec Jisraelu*. Ima važnih elemenata i pojedinosti koje jedno od drugoga mogu naučiti.

Na primjer, prekršaj ne čini jedino onaj koji govori *lašon hara*. Oni koji *lašon hara* pasivno slušaju, bez prigovora, oni koji *lašon hara* prihvate kao istinu - i oni čine prijestup. Gri-

jeh uhoda nije bio ograničen na 10 ljudi. Tisuće onih koji su čuli što je bilo rečeno i koji su to prihvatili, te zbog toga počeli paničariti, također su bili krivi. I kao što znamo, bili su kažnjeni.

No, prenesimo ovo u današnje vrijeme. Nije dovoljno da se suzdržite od ogovaranja *Erec Jisraela*, ne možete odsutno stajati dok to drugi čine. Kaleb je poskočio čim je čuo što su *meraglim* rekli. Dograbilo je mikrofon (figurativno rečeno) i učinio sve što je mogao da porekne riječi *meraglim*, te izvršio svoje vlastito strastveno reklamiranje *aliye*.

Mi ne smijemo "degradirati" Izrael, njegov narod, ovdašnji život, itd. Moramo prigovoriti kada drugi to čine. A ja bih rekao da je reći nešto negativno u šali ili vicu također problematično.

R'vi'i - četvrta aliya - 27 p'sukim - 14,26-15,7

Tora detaljno objašnjava strašnu B-žu odluku. Narod će se potucati *Midbarom* (pustinjom) onoliko godina koliko je dana trajalo putovanje izvidnika.

Pojašnjenje:

Grijež izvidnika dogodio se na Tiš'a b'av 2449. godine, više od godinu dana nakon Egipta. Ukupna duljina vremena u *Midbaru*, od Izlaska do ulaska u *Erec Jisrael* bila je 40 godina. Stoga je kazna zapravo manja od 39 godina, a ne 40. Objašnjenje je da je grijeh izvidnika kulminacija "razlučivanja" B-ga. Možemo reći da je ono započelo još grijehom sa zlatnim teletom. Kazna od 40 godina je retroaktivna kazna za *het haegel*.

Zapazite ponavljanje broja 40. Prema svim pokazateljima broj 40 predstavlja završetak nekog postupka, bio on pozitivan ili negativan. U 40 dana embrij se razvija u fetus. Čak i prije toga postoje određene stvari povezane s "40 dana", prije formiranja bebe. Proces Moševog primanja Tore trajao je 40 dana i 40 noći.

Kao i dobivanje oprosta za narod - 40 dana na *Har Sinaju*, nakon zlatnog teleta i 40 godina nakon grijeha izvidnika. Sve živo (izuzev No'aha i onih s njime u arci) bilo je pobijeno tijekom 40 dana potopa. Mikve moraju sadržavati minimalno 40 mjera vode. Jedno drugačije čišćenje - pomoću kazne *makot* - ostvaruje se s 40 (manje 1) udaraca bičem. Cjelokupno određenje stvaralačkog rada, u odnosu na zabranjene kategorije *melaha* na šabat također je 40 (manje 1). Četrdeset godina je dob kojoj *Pirkei Avot* pridružuju stjecanje dubokog razumijevanja. Postoji nekoliko 40 godišnjih perioda u Tanahu, perioda mira, perioda rata, trajanja vladavine kralja... 40 je jedan naročiti broj.

Narod iz dubine žali zbog svog ponašanja i planira ući u Zemlju odmah. Moše ih upozorava da to ne čine, jer B-g više ne želi da oni to učine (u ovom trenutku). Neki od naroda su svejedno otišli - bez Aro nove zaštite - pa su ih porazili Amalek i Kanaan.

Tora potom iznosi detalje o žrtvama od brašna i ulja, te ljevanicu vina koja ide uz većinu *korbanot*.

Važno je zapaziti kontekst ovih zakona. Odmah nakon što je bilo rečeno da starija generacija (muškaraca) neće ući u zemlju, B-g ih tješi poučavanjem procedura koje će se primjenjivati u *Erec Jisraelu*, konkretno, *micvot* koje trebaju biti "ugodne B-gu". To je kao da B-g kaže, "Nemoj biti previše zaprepasten; tvoja će djeca živjeti u *Erec Jisraelu* i služiti Mi u *Beit HaMikdašu*".

Hamiši- peta aliya - 9 p'sukim - 15,8-16

Pojedinosti o *minha* i *nesehu* dovršene su u ovom odjeljku. Jednak zakon Tore za sve Židove je ponovno naglašen i istaknut.

Djeluje sasvim očito da je ovo područje *micve* postavljeno ovdje s namjerom, nakon grijeha izvidnika. Ima još najmanje dva mjesta u Tori

(nastavak s 3. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija**

gdje je ova tema prikazana, i gdje se ona dobro uklapa u kontekst. Ovdje ona izgleda izlišna, osim kao poruka za poslijemeraglimsko razdoblje.

Šiši- šesta aliya - 10 p'sukim - 15,17-26

Predstavljena je *micva* o *hali*.

S gledišta micve

Dva glavna aspekta ove dragocjene *micve* su:

Ona se vrši s osnovnom ljudskom hranom – kruh je živežna namirnica. Ovo uzdiže zemaljske fizičke potrebe na duhovni nivo.

Drugi, činjenica da trebamo dati *halu kohenu* – posebno nakon što je najveći dio posla napravljen, to znači da dajemo *halu* od smjese za kruh koja je spremna za pećnicu, a ne od sirovina kao kod drugih darova koje dajemo *kohenu* – što pokazuje da ovdje značaj nije samo u daru, već je i usluga koju činimo *kohenu* isto tako važna.

Hala je jedna od *micvot* koje su učenjaci održali aktivnima rabinskim popisima od uništenja *Beit HaMikdaša*, tako da njezina praksa i pouke ne budu za nas izgubljene. Često puta su izgovaranje i učenje prikladnih odlomaka Tore dovoljni da se sjetimo "obustavljene" *micve*. No ovdje nije tako.

Zatim Tora donosi detalje o *hatatu* (žrtvi za grijeh) zajednice (u slučajevima kada su vođe naroda nehotice odveli narod na krivi put.) I ovdje se čini očiglednim da se tema pojavila zbog konteksta grijeha izvidnika. Ova se *micva* ne ubraja na ovom mjestu, no ona svakako prenosi B-žji stav (nazovimo to tako) u vezi *het haMeraglim*. Mi shvaćamo da ponekad naše vođe moraju snositi odgovornost što su nas odveli krivim putem (ali ne uvijek – često puta mi moramo preuzeti odgovornost, a ne tvrditi da samo slušamo naredbe.) Ideje (i tekst) ovog odlomka čine dio naše službe za Jom kipur.

Š'vi'i - sedma aliya - 15 p'sukim - 15,27-41

S druge strane, često puta se svakog pojedinca treba držati odgovornim za njegove vlastite postupke, ne možemo uvijek kriviti naše vođe. Tora u ovom odjeljku razmatra *hatat* za pojedinca. Te su žrtve primjerene samo za nehotični prekršaj – hotimični prekršaj (u kontekstu se misli na idolopoklonstvo) se kažnjava *karetom* (odsjecanjem...), i pomirenje se može postići na druge načine.

Nakon grijeha sa uhodama, a prije grijeha sakupljača šiblja, Tora nam predstavlja obje vrste žrtava za grijeh – za zajednicu i za pojedinca. Posebno stoga što se ovim temama bavi (i ubraja ih se u *tarjag*) na drugom mjestu, sasvim je razborito uzeti ih za "kontekstualne *micvot*" (sjetite se da su mnoge *micvot* predstavljene sasvim odvojene od bilo kakve "priče" u Tori, a mnoge su priče ispričane bez da su uz njih pridružene *micvot*. Kontekstualne *micvot* nisu uobičajene, no kombinacija priče i *micve*, čini snažnu poantu.)

Tora nam zatim govori o sakupljaču šiblja (po tradiciji se identificira kao Celfahad) koji je stavljen u pritvor dok se od B-ga čekaju detalji o tome kako tog javnog skvrnitelja šabata treba kazniti. B-žja je zapovijed da se prekršitelj kamenuje. I tako je i učinjeno.

Skupljanje drva na šabat inače ne bi bio prekršaj za smrtnu kaznu, posebno u *midbaru*, gdje bi nošenje bilo rabinska zabrana. Međutim, mnoštvo *Bnei Jisrael* u *Midbaru* u ovom trenutku, stvorilo je uvjete za *r'shut harabim*.

Završni dio *sedre* je treći odlomak *Š'ma* – odlomak o *cicitu*. U njemu se nalazi *micva* da se stavi *cicit* na odjeću koja ima četiri kraja i da jedna od tih niti na svakom kraju bude obojena u *t'helet*, posebnim plavim bojom.

Da pojasnimo...

Zapovijed Tore u vezi *cicita* je da ih se stavi na odjeću koju nosimo a koja ima četiri kraja. Ako ne nosimo takav odjevni predmet, onda nema *micve* koju treba ispuniti. Naši su učenjaci postavili zahtjev da se ciljano nosi odjevni predmet koji ima četiri kraja, dakle *talit* (koji se naziva *talit gadol*) i *arba kanfot* (tj. *talit katan*). Značajno je napomenuti da rabini ne zahtijevaju često od nas da stvorimo okolnosti koje bi nas potom obavezivale na vršenje *micve*. Oni su to učinili s *cicitom* jer to nije tek *micva* koju mi vršimo, već je to *micva* koju odijevamo. Ona je integralni dio našeg svakodnevnog svjetovnog života, i bilo bi sramota da se odrekemo ove stimulativne *micve* zato što se promijenio način odijevanja, pa više ne nosimo odjeću s četiri kraja.

Tora povezuje *micvu* o *cicitu* sa svim *micvot* Tore. *Cicit* služi kao podsjetnik na sveobuhvatnu privrženost Židova B-gu.

Nakon toga slijedi upozorenje da se ne ide za zlim napastima očiju (uma) ili srca (osjećaja). Tora potom ponovno naglašava važnost općenitog vjerovanja u B-ga, a osobito u to da nas je On izbavio iz Egipta. Tako dva puta dnevno izgovaranje *Š'ma* čini ispunjenje *micve* da se sjećamo Izlaska "svih dana svog života", uz njenu vlastitu *micvu*, govorenja *Š'ma*.

Primijetite da se dvije pozitivne *micve* iz *Paršat Šlah* bave s dvije glavne, temeljne ljudske potrebe – hranom i odjećom, fizičkim nužnostima koje imaju i značajnu duhovnu dimenziju. (*Hala* i *cicit* primjeri su mnogih drugih *micvot* koje se odnose na hranu i odjeću, tj. *brahot*, *kašrut*, čednost.) *Šlah* također sadrži različite aspekte *korbanot* (makar ih se ne ubraja iz ove *sedre*) prijašnji su bazični, a kasniji duhovni i uzvišeni. To je kao da se narod ponovo izgrađuje iz samog početka nakon razornog grijeha izvidnika.

Posljednjih 5 *p'sukim*, (odlomak o *cicitu*) čita se ponovo za Maftir.■

Teme za razmatranje uz šabatni stol

Put kojim su špijuni išli i klevetanje

Jesu li špijuni stvarno putovali iz pustinje Zin sve do sjeverne granice Izraela, analizirajući glavne gradove, utvrde i izvore vode na putu, i potom se vratili Mošeu, sve u manje od četrdeset dana?

- Dok Raši tvrdi da su uhode imale B-žansku pomoć koja je ubrzala njihov hod i omogućila im da istraže cijelu zemlju, Netziv tvrdi da su uhode izviđale u parovima, podijelivši između sebe zemlju. Nasuprot tome, neki suvremeni znanstvenici sugeriraju da su uhode izvidjele samo južno područje zemlje, budući da će to biti prvo mjesto na koje će doći tijekom osvajanja.
- Koji stihovi podržavaju svako od gledišta? Koja su od njih teška?
- Kako različita gledišta bacaju svjetlo na prirodu grijeha uhoda u cjelini? Kako bi naša procjena uhoda mogla drugačija da je Hebron bio jedini grad kojeg su posjetili, umjesto da je bio jedno od brojnih

mjesta na kojima su se zaustavili? Kakav bi rezultat moglo imati da su samo jedan ili dvojica uhoda susreli divove, odnosno da su ih svi susreli?

Grijesi otaca

Kada se molio za narod nakon grijeha špijuna, Moše spominje vrline Hašema, uključujući i da je on "פֶּקֶד עֲוֹן אֲבוֹתָ עַל בְּנֵיהֶם". Čini se da stih sugerira da pod barem određenim okolnostima Hašem dopušta nevinoj djeci da budu kažnjena dok njihovi grešni roditelji prolaze nekažnjeno.

- Kako takva kazna manifestira B-žansku pravdu? Štoviše, zašto bi Moše spomenuo takvu osobinu kao dio molbe za oprost? Postoji li neki način da se taj izraz rastumači kao atribut milosti?
- Kada je, ako uopće jest, opravdana kolektivna kazna? Može li se isto obrazloženje primijeniti i kada se nekoga kažnjava za primjer drugima? Ima li kakvog utjecaja činjenica da stih govori o kazni unutar obitelji?

Proturječni izvještaji.

Nekoliko epizoda koje se nalaze u Tori, u jednom od prva četiri *humašim*, Moše prepričava i u knjizi Devarim. Često se ti opisi razlikuju u ključnim točkama, a u nekim slučajevima čak i izgledaju da si međusobno proturječe. Kako možemo razumjeti te razlike?

- Usporedite kako su ispričane priče o uhodama u *paraši Šelah* i *paraši Devarim*. Koje razlike zapažate? Koje su najviše uznemirujuće? Kako biste ih mogli objasniti?
- Neki komentatori sugeriraju da Moše ponekad namjerno preinačuje prethodne događaje kada ih četrdesete godine priopćava narodu, kako bi na odlasku najbolje prenio svoje poruke. Što mislite da je bio glavni Mošev interes u prepričavanju priče o uhodama novoj generaciji? Kako bi to moglo objasniti odstupanja?
- Drugi sugeriraju da dvije knjige jednostavno pričaju istu priču iz različitih perspektiva. Dakle, u našem slučaju, R. Medan sugerira da špijuni imaju dvostruku misiju, vojnu izvidničku misiju, kao i misiju za određivanje plemenskog nasljedstva. Dok se Devarim usredotočuje na prvo, Bemidbar ističe ovo potonje. Kako bi ovaj pristup mogao objasniti odstupanja među pričama?
- Koji od gore navedenih pristupa preferirate? Kako se oni mogu primijeniti na druge priče?■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Menachem Leibtag:

Šelah: 'Meraglim' ili misija utvrđivanja činjenica?

Ovaj šur ljubaznošću je ustupio The Tanach Study Center u spomen na Rabbi Abrahama Leibtaga

Što je to bilo toliko strašno u grijehu "meraglim"? Uostalom, rečeno im je da izvijeste o činjenicama i upravo su to i učinili! Nadalje, čak i ako uzmemo da je njihov izvještaj namjerno iskrivljen, zašto je čitav narod bio tako strogo kažnjen zbog toga što ga je jedna mala grupa dovela u zabludu?

Na kraju, čak i ako je prva reakcija naroda bila neprimjerena, oni su se odmah nakon toga pokajali izjavivši svoju spremnost da prihvate izazov osvajanja Zemlje! Zar ovo pokajanje nije trebalo prihvatiti?

Zašto je onda "Dor HaMidbar" [naraštaj pustinje] tako strogo kažnjen? Zašto Am Jisrael mora lutati četrdeset godina dok ne poumiru! Ovoj jedini šur propituje ovaj tragičan događaj u pokušaju da shvati zašto.

Uvod

Prije nego što započnemo našu studiju, jedna važna stvar u vezi terminologije. Iako se ovaj događaj obično naziva "het haMeraglim" - grijeh UHODA, u Paršat Šlah NIKADA ih se ne naziva tako! Unatoč tome, iz praktičnih razloga, naš će ih šur nastaviti nazivati "meraglim", iako je njihova misija (kao što ćemo pokazati) podrazumijevala puno više od pukog špijuniranja zemlje'.

Da bismo razumjeli 'grieh uhoda', prvo moramo utvrditi koja je bila njihova misija. Stoga naš šur započinje nastojanjem da utvrdimo točnu svrhu misije tako što ćemo sagledati način na koji je Tora opisuje.

Turisti ili uhode

U opisivanju misije meraglim, Tora koristi glagol "la'tur". (vidi 13:2,17 & 25). Ovaj se glagol može prevesti kao 'obilaziti' ili 'izviđati'. Međutim, da bismo došli do preciznijeg razumijevanja onoga što su oni trebali učiniti, moramo pobliže pogledati psukim koji opisuju njihovu misiju:

"I Moše ih je uputio rekavši: I pogledat ćete ZEMLJU, KAKVA JE - Jesu li ljudi koji žive u (njoj) SNAŽNI ili SLABI, MALO IH JE ili MNOGO? Je li Zemlja DOBRA ili LOŠA? Jesu li gradovi OTVORENI ili UTVRĐENI? Je li TLO BOGATO ili SIROMAŠNO? Ima li DRVEĆA? [ako ima,] done site uzorke voća." (13:17-20)

Jasno je da ove upute podrazumijevaju više od špijunskog zadatka. Imajte također na umu da nalazimo DVIJE kategorije pitanja na koja meraglim moraju odgovoriti:

1. Što se tiče PRIRODE ZEMLJE - tj. saznati da li je zemlja dobra ili loša, da li je tlo bogato ili siro-

mašno, da li je drveće plodno, itd.

2. Što se tiče IZVEDIVOSTI OSVAJANJA - tj. saznati da li je neprijatelj jak ili slab, da li su gradovi utvrđeni ili otvoreni, itd.

Ove dvije kategorije pokazuju kako ova misija podrazumijeva mnogo više od prikupljanja vojnih podataka. Zapravo, čini se da ova pitanja opisuju 'misiju utvrđivanja činjenica', znatno više od 'špijunskog zadatka'. Objasnilo zašto:

'Špijunski zadatak' se pokreće kada vojni zapovjednik treba prikupiti podatke (za pripremu ratnog plana). Kada se to radi, obično se potajno šalje mala grupa ljudi, i oni podnose izvještaj samo vojnim zapovjednicima (i svakako ne cijeloj naciji).

Jasno je da je misija meraglim u Paršat Šelah sasvim drugačija. Tih dvanaest ljudi (po predstavnik iz svakog plemena) političko vodstvo javno šalje da prikupe informacije za cijeli narod. Ove će informacije pomoći Bnei Jisrael da isplaniraju ne samo osvajanje zemlje, već i to kako da zasnuju Erec Kanaan kao svoju domovinu.

[Kako biste potvrdili ovu tvrdnju, jednostavno usporedite Bamidbar 13:1-17 s 34:16-29, uočavajući tekstualne sličnosti!]

Realne potrebe

Kako bismo bolje razumjeli nužnost ove misije, razmotrimo stvarnost s kojom se Bnei Jisrael u ovom trenutku suočava.

Podsjetimo, narod broji preko dva milijuna osoba. [Ova se procjena temelji na ekstrapolaciji brojke od 600 000 muškaraca starijih od 20 godina iz popisa stanovništva (vidi Bamidbar, poglavlje 26).] Ovaj narod, koji je posljednjih godinu i pol dana živio u taborima, uspio je preživjeti teške pustinske uvjete samo uz B-žju providnost, tj. Njegovu čudesnu svakodnevnu opskrbu hranom i vodom. Međutim, ti su posebni uvjeti bili samo privremeni.

Iako im je B-g obećao da će ih dovesti u zemlju u kojoj 'teče med i mlijeko', njihov život u ovoj 'obećanoj zemlji' više neće podupirati svakodnevna B-žja čuda. Umjesto toga, morat će obrađivati tlo i raditi na zemlji za svoju prehranu. [Vidi Devarim 8:1-10, svrha mane!]

Isto tako, kada Bnei Jisrael uđu u zemlju, oni će morati vojevati svoje bitke prirodnim putem. Svakako, B-g će im pomagati, ali sada će sami morati poduzimati inicijative. [Vidi Devarim 11:22-25.]

Stoga, u ovom trenutku, Bnei Jisrael ne samo da se moraju pripremiti za osvajanje te zemlje, već također moraju izvršiti potrebne pripreme za sve aspekte uspostave svo-

(nastavak s 6. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Šelah: 'Meraglim' ili misija utvrđivanja činjenica?**

je nove nacionalne domovine.

Uzimajući ovo u obzir, jedino ima smisla da je bilo potrebno poslati 'nacionalnu misiju za utvrđivanje činjenica' koja bi pomogla planirati ne samo kako osvojiti zemlju, već i kako uspostaviti njezine granice i podjelu, kao i njezinu ekonomiju i poljoprivredu itd. Stoga su meraglim dobili uputu da izvide zemlju kako bi utvrdili ne samo izvedivost njezina osvajanja, već i kako pripremiti zemlju za dva milijuna novih stanovnika!

Da biste poduprli ovo objašnjenje, obratite pažnju na to kako Tora opisuje slično 'imenovanje obnašatelja dužnosti' (četrdeset godina kasnije, kada se sljedeća generacija sprema ući u zemlju):

"I B-g reče Mošeu: Ovo su imena ljudi preko kojih će se podijeliti zemlja – Elazar Kohen i Jehošua bin Nun. I po jedan NASI, po jedan NASI iz svakog plemena... a ovo su njihova imena..." (vidi Bamidbar 34:16-29, obratite pozornost na očite paralele s 13:1-16)

Razumijevanje misije

Na temelju ovog uvoda možemo bolje razumjeti uvodni pasuk Parše:

"I B-g je govorio Mošeu... pošalji po jednog čovjeka iz SVAKOG PLEMENA, a svaki će biti poglavar među njima... svi će ljudi biti VOĐE Bnei Jisraela." (13:1-3)

Zbog prirode ove misije, potrebno je poslati višeg predstavnika iz svakog "ševeta" (plemena). Slično tome, ovo objašnjava zašto meraglim izvješćuju ne samo Mošea, već i cjelokupnu javnost. [Vidjeti 13:26.]

Da su oni bili vojni špijuni, izvještavali bi SAMO Mošea (ili vojnog zapovjednika), a svakako NE cijelu naciju! Nadalje, da su bili vojni špijuni, ne bi bilo razloga da se njihova imena objave, a svakako ni razloga da se pošalju plemenski vođe. Upravo suprotno! Baš zbog toga što oni djeluju u MISIJI UTVRĐIVANJA ČINJENICA – šalje se upravo grupa nacionalnih vođa, koji kasnije podnose izvještaj cijeloj naciji (vidi 13:26).

Dokaz iz Sefer Jehošua

Kako bismo razjasnili ovu razliku između 'špijuna' i 'istražne komisije', korisno je usporediti ove meraglim s meraglim koje je Jehošua poslao [pogledajte ovojednu Haftaru]:

"I Jehošua bin Nun je POTAJNO poslao dva ŠPIJUNA iz Šitima rekavši: Idite izvidite zemlju i područje Jerihona..." (Jehošua 2:1) "... i dva su se čovjeka vratila... i rekli su JEHOŠUI u vezi s tim što im se dogodilo." (2:24)

Imajte na umu da se u Sefer Jehošua uhode zapravo nazivaju MERAGLIM. Ovi meraglim su poslani TAJNO (nisu

nam rečena njihova imena) da ŠPIJUNIRAJU grad i izvještavaju podnesu SAMO Jehošui. Jasno je da je njihova misija bila u potpunosti vojna.

Kako bismo naglasili ovaj kontrast, sljedeća tablica sažima razlike između ove dvije misije:

Poslao Moše	Poslao Jehošua
12 muškaraca	2 muškarca
Plemenske vođe	Bez imena
Javno	Tajno
"La'tur" (obići)	"L'ragel" (špijunirati)
Vrsta zemlje, [voće, gradovi itd.]	Samo vojne informacije

Jehošui meraglim služe kao vojni špijuni koji mu pomažu u planiranju KAKO osvojiti Jerihon. Mošev meraglim služe kao istražni odbor, poslani da narodu pruže informacije koje će im pomoći u planiranju osnivanja nacije sa svim njenim institucijama.

JEDAN IZVJEŠTAJ / DVA MIŠLJENJA

Sada kada smo razjasnili prirodu misije Moševih meraglim, spremni smo procijeniti njihov izvještaj kako bismo utvrdili u čemu su pogriješili.

Imajte na umu da kada se meraglim vrate, njihov se izvještaj savršeno podudara s dvostrukom prirodom njihove misije:

"i vratili su se Mošeu & Aharonu i CIJELOM NARODU... i pokazali im plodove zemlje govoreći... to je doista ZEMLJA KOJOM TEČE MLIJEKO I MED. Ali avaj, jer ljudi koji žive u toj zemlji su SILNI, a gradovi su UTVRĐENI... Amalečani čuvaju jug, Hititi i Emorejci kontroliraju planinski lanac, a Kanaanci vladaju ravnica..." (13:26-29)

Na temelju svojih otkrića, s obzirom na (1) prirodu zemlje, - meraglim zaključuju da je zemlja VRHUNSKA:

"i oni im pokazaše plodove zemlje govoreći... to je doista zemlja kojom teku med i mlijeko..." (13:26-27);

Međutim, u pogledu (2) izvedivosti njezinog osvajanja, meraglim zaključuju da izgleda da je pobijediti naroda Kanaana gotovo nemoguće:

"Jao, jer ljudi koji žive u toj zemlji su SILNI, a gradovi su UTVRĐENI... Amalečani čuvaju jug, Hititi i Emorejci kontroliraju planinski lanac, a Kanaanci vladaju ravnica..." (13: 28-29).

Ovi zaključci odražavaju VEĆINSKO mišljenje komisije. Međutim, Kalev i Jehošua iznijeli su suprotan zaključak. Na temelju istih nalaza oni zaključuju da je osvajanje Zemlje moguće: "zaista je IZVEDIVO osvojiti Zemlju..."

(nastavak sa 7. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Šelah: 'Meraglim' ili mislija utvrđivanja činjenica?**

(13:30)

Sve do ove točke, čini se da je ova komisija prilično objektivna; oni izvještavaju o činjenicama onako kako su ih doživjeli. Svih dvanaest članova slažu se da je zemlja dobra, ali da je neprijatelj strašan. Međutim, postoje dva mišljenja u pogledu izvedivosti njezina osvajanja: većinsko mišljenje zaključuje da je uzaludno čak i pokušati osvojiti zemlju (vidi 13:31), dok suprotno mišljenje, koje je predstavio Kalev, tvrdi da je osvajanje moguće. (vidi 13:30).

Čini se da je mišljenje većine logično i sasvim realno. Zbog čega se onda B-g tako razljutio?

Obično se podrazumijeva da grijeh meraglim proizlazi iz njihovog nedostatka vjere u B-ga. Uostalom, da su vjerovali u Hašema, došli bi do istog zaključka kao Kalev i Jehošua. Međutim, ovakvo bi razumijevanje moglo biti previše pojednostavljeno. Je li moguće da deset od dvanaest plemenskih vođa, nakon što su svjedočili čudima Izlaska i njihovom putovanju kroz pustinju, ne vjeruju u B-ga i Njegovu sposobnost da pomogne svom narodu u borbi?

Bez vjere u koga?

Nema sumnje da plemenske vođe, ali i cijeli narod, vjeruju u B-ga i mogućnost B-žje pomoći. Nažalost, oni su također potpuno svjesni mogućnosti B-žje kazne. Objasnimo zašto:

Tijekom njihova putovanja, ne samo da je B-g mnogo puta intervenirao da im pomogne, On je također mnogo puta intervenirao da ih KAZNI. Međutim, meraglim su također svjesni da Bnei Jisrael moraju ostati poslušni u svakom trenutku, kako bi zavrijedili B-žju pomoć. Ovo precizno upozorenje već je bilo istaknuto u zaključku Paršat Mišpatim:

"Evo šaljem 'malaha' da povede u Zemlju... Budi oprezan i slušaj njegov glas, ne buni se protiv njega, JER ON NEĆE OPROSTITI TVOJE GRIJEHE, jer Moje je Ime s njim. Jer AKO ćeš slušati... i činiti sve što ti zapovijedam, ONDA ću ti pomoći da PORAZIŠ i pobijediš svoje neprijatelje..." (Šmot 23:20-25)

Ovo upozorenje jasno kaže da B-žja pomoć u potpunosti ovisi o ponašanju Bnei Jisrael. Ne budu li slušali, past će pred svojim neprijateljima.

[Zapazite kako priča o Ahanu u Jehošua 7:1-26 dokazuje ovu pretpostavku. Tu nalazimo da je grijeh tek jednog pojedinca doveo do poraza cijele nacije u bitki.]

Moglo bi se sugerirati da se zaključak meraglim temelji na njihovoj procjeni da Bnei Jisrael nisu u stanju zadržati duhovnu razinu potrebnu da budu vrijedni čuda dok

osvajaju Zemlju. Uvidjevši da bi osvajanje bilo izvedivo samo uz B-žansku pomoć, slažu se da je osvajanje nemoguće. Drugim riječima, meraglim ne sumnjaju u B-žju sposobnost da im pomogne u borbi, NEGO sumnjaju u vlastitu sposobnost da budu DOSTOJNI te pomoći.

Pa što je tu tako strašno? Nije li posao vodstva da realno procijeni sve relevantne čimbenike?

Diba: Het Meraglima

Upravo u ovakvoj situaciji vodstvo je ključno! Idealno vodstvo trebalo je pred narod postaviti izazov da uzdigne svoj duhovni nivo - da postane dostojan B-žanske pomoći - da bude dorastao tom izazovu! Meraglim imaju sasvim drugačiji pristup. Umjesto da pozovu narod na jedinstvo kako bi ispunili ono što im je predodređeno, meraglim skrivaju svoj duhovni kukavičluk iza zida preuveličavanja!

Kako bismo poduprli ovu tvrdnju, zapazite njihovu reakciju na Kalevovo 'drugačije mišljenje' (u 13:30), jer ono baca svjetlo na njihov pravi karakter:

"Ali narod koji je išao gore s njim reče: Ne možemo napasti taj narod jer je jači od nas. I proširili su DIBAT HA'AREC među Bnei Jisrael govoreći: Zemlja koju smo posjetili je zemlja koja PROŽIDIRE SVOJE STANOVNIKE, SVI ljudi koje smo tamo vidjeli su DIVOVI... sami sebi smo izgledali kao SKAKAVCI, a TAKO SU NAS I ONI VIDJELI." (13:31-33)

Ovo nisu objektivne izjave 'misije utvrđivanja činjenica'! Umjesto toga, one predstavljaju prikaz histeričnih pretjerivanja u očajničkom pokušaju oblikovanja javnog mnijenja. Zemlja ne 'proždire' svoje stanovnike, niti je vjerojatno da su ih Kanaanci doživljavali kao 'skakavce'! Upravo ove protuargumente Tora naziva "diba" - KLE-VETOM. Objasnimo zašto.

Umjesto da priznaju svoj istinski strah i nedostatak povjerenja u sposobnost nacije, oni preuveličavaju ozbiljnost situacije. Umjesto da potaknu ljude da se pripreme za zadatak, oni se radije koriste populističkom politikom i stvaraju strah u taboru.

Na kraju, primijetite kako riječ "diba" ima središnju ulogu kada Tora sažima njihovu kaznu:

"I ti ljudi - MOCI'EI DIBAT HA'AREC RA'A - umrli su u pomoru pred B-gom." (vidi 14:37)

Nasuprot tome, Kalev i Jehošua su demonstrirali odgovorno vodstvo, kao što je prikazano u njihovom pobijanju ovog argumenta. Obratite još jednom pažnju kako sve ovo ovisi o posebnom odnosu Am Jisraela s B-gom:

"im hafec banu Hašem" - Ako nas B-g uistinu želi [da budemo Njegov narod], On će nas sigurno dovesti u zemlju... samo se NE SMIJEŠ POBUNITI protiv B-ga, i ne trebaš se BOJATI

(nastavak s 8. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Šelah: 'Meraglim' ili mislija utvrđivanja činjenica?**

naroda zemlje jer oni su naš plijen... jer B-G ĆE BITI S NA-MA - [zato] ih se ne bojte." (14:8-9)

Nažalost, argument meraglim bio je uvjerljiviji i narod je zaključio da bi napad na Erec Kanaan u to vrijeme bio samoubojstvo (vidi 14:1-4). Budući da ostanak u pustinji nije predstavljao bolju dugoročnu opciju, narod zaključuje da je njihova jedina 'realna' alternativa vratiti se u Egipat (vidi 14:3-5). Pokušaj Jehošue i Kaleva da uvjere narod u suprotno bio je uzaludan (vidi 14:6-9). Bnei Jisrael radije bi se vratili u Egipat nego prihvatili izazov da postanu poseban B-žji narod u Erec Kanaanu.

Na osnovu našeg dosadašnjeg objašnjenja, samo su meraglim trebali biti kažnjeni, jer su oni bili ti koji su odveli ljude na krivi put. Zašto B-g kažnjava i cijeli narod?

Da bismo odgovorili na ovo pitanje, moramo se još jednom vratiti na opću temu u Humašu o kojoj smo raspravljali u našim šiurim na Sefer Šemot (vidi Šiur na Paršat Va'era i Bešalah) i u šiuru na Paršat Beha'alotha.

Posljednja kap

Moglo bi se reći da je sklonost naroda da prihvate zaključak meraglim bila odraz njihove vlastite duhovne slabosti. Nedvojbeno je da je na njihovu odluku utjecao pristrani izvještaj kojeg su iznijeli meraglim. Međutim, od vremena Izlaska i tijekom cijelog svog pustinskog putovanja, narod je stalno pokazivao nedostatak idealizma. (Još jednom pogledajte Jehezkel 20:1-11 i šiur na Paršat Va'era.)

Da im je zemlja Izrael bila ponuđena na srebrnom pladnju, Bnei Jisrael bi je najvjerojatnije s oduševljenjem prihvatili. Međutim, kada su shvatili da osvajanje Obećane zemlje zahtijeva zalaganje i predanost, narod pada. Cijeli ovaj događaj samo je ojačao B-žji raniji zaključak da Bnei Jisrael još nije u stanju ispuniti što mu je predodređeno.

Da biste poduprli ovu tvrdnju, obratite pažnju na to kako Tora opisuje B-žju odluku da kazni narod u 14:11-12 i 14:21-24:

"I B-g je progovorio Mošeu - 'ad ana j'naacuni ha'am ha'ze...' - Koliko dugo će Mi ovaj narod nastaviti prkositi, i koliko dugo neće imati vjere u Mene, unatoč svim znakovima (čudesima) koja sam učinio među njima..." (14:11-13)

I nekoliko pesukim kasnije:

"Za sve one ljude koji su vidjeli Moju slavu i Moje znake u Egiptu i u pustinji, i kušali Me DESET PUTA, no ipak nisu poslušali Moj glas. Ako vide zemlju koju sam obećao njihovim praocima... [Međutim] moj sluga Kalev će vidjeti zemlju, jer je imao drugačiji duh..." (vidi 14:21-24, pažljivo pročitaj)

Jasno je da se kazna Bnei Jisrael ne temelji samo na ovom konkretnom grijehu meraglim, već na njihovom uku-

pnom ponašanju otkako su napustili Egipat.

Ovo također objašnjava očitu paralelu između Mošeove molitve nakon ovog događaja i njegove molitve nakon "Het HaEgel". I tada je B-g želio uništiti čitav narod, i odlučio umjesto njega stvoriti narod od Mošea; ali Moše je molio B-ga da zazove Njegove "midot harahamim" (svojstva milosrđa). I ovoga puta Moše moli B-ga na sličan način; međutim grijeh "meraglim" je bio teži, i stoga je nemoguće preinačiti "gzar din" (presudu). Umjesto toga, moglo je se samo odgoditi na četrdeset godina kako se ne bi stvorio "hilul Hašem".

Zbog "het ha'meraglim", B-g je uvjeren da "dor ha'midbar" nikada ne bi bio u stanju suočiti se s izazovima osvajanja i zasnivanja "svete nacije" u Obećanoj zemlji. Oni će polako nestati u pustinji, dok će novi naraštaj stasati i pravilno se obrazovati.

Na temelju ovog tumačenja možemo objasniti zašto B-g nije bio voljan prihvatiti pokajanje "ma'apilim" (vidi 14:39-45). Iako njihova izjava: "spremni smo ići gore i osvojiti mjesto o kojem je B-g govorio, JER SMO BILI U KRI-VU" (vidi 14:40) može odražavati promjenu mišljenja, bilo je prekasno. Da je to bio jedini grijeh Bnei Jisrael, tada bi najvjerojatnije njihovo pokajanje bilo dovoljno. Međutim, "dor ha'midbar" je patio od problematičnog ponašanja još od vremena Izlaska (vidi Tehilim 95:8-11, Šmot 6:9-12 i Jehezkel 20:5-9).

Čak i nakon što su primili Toru i sagradili Miškan, njihovo neprestano žaljenje bilo je neoprostivo. "Het ha'meraglim" nije bio izolirani grijeh, on je postao 'kap koja je prelila čašu'.

Bnei Jisrael su možda s puno radosti prihvatili privilegiju da postanu "am segula", ali nisu bili spremni prihvatiti njegove odgovornosti. B-g je odlučio da je umjesto toga potrebno obrazovati novu generaciju.

Ne događa se često u židovskoj povijesti da se Am Jisraelu ukaže prilika da naslijedi (ili se vrati) u svoju domovinu. Implikacije takve prilike daleko su veće od jednostavnog ispunjenja "micvat jišuv ha'arec" (zapovijedi o naseljavanju zemlje), jer se odnose na čitav karakter i sudbinu židovskog naroda. Kad se takve prilike ukažu, ne bi se smjelo dopustiti duhovnoj slabosti da se skriva iza subjektivnog pesimizma. Umjesto toga, židovske vođe moraju skupiti snage i objektivno procijeniti stvarnost, a istovremeno se idealistički suočiti sa izazovima. ■

Rječnik

<i>meraglim</i> — uhode, špijuni	jeva
<i>Am Jisrael</i> — Izraelski narod	<i>Bnei Jisrael</i> — sinovi Izraelovi
<i>šiur / šiurim</i> — lekcija / lekcije	<i>Erec Kanaan</i> — Kanaanska zemlja
<i>(Sefer) Bamidbar</i> — Knjiga Bro-	<i>het ha-egel</i> — grijeh zlatnog teleta

Rabbi Jack Abramowitz:

Tarlag - 613 zapovijedi

385. Nikad još niste jeli *halu*: Obavezu odvajanja dijela tijesta za *kohena*

Od prvog od vašeg miješenja stavit ćete na stranu ... (Brojevi 15,20)

Mnogi misle kako na šabes jedu *halu*, no zapravo je ne jedu. Oni jedu "kruh od kojeg je uzeta *hala*." *Hala* je zapravo naziv za dio tijesta koji se odvoji i daje kao dar *kohenu*. Količina tijesta koja obavezuje na *halu* je *omer*, čiji volumen iznosi 43,2 jaja. (U našim mjerama, to bi bila količina tijesta napravljena od malo više od 1,1 kilograma brašna.)...

...Tora jedino traži da se *hala* uzima u Izraelu, no učenjaci su načinili pravilo da se *hala* uzima i van zemlje Izraela, kako se ta praksa ne bi zaboravila...

386. Objesite ih, momci!: Obveza stavljanja *cicisa* na odjeću koja ima četiri ugla

*... oni će napraviti *cicis* na uglovima njihovih haljina ... (Brojevi 15,38)*

Dio je *micve* o *cicisu* (*cicitu*) da jednu nit treba obojiti u posebnu nijansu plave boje zvane *teheles*. Ona se proizvodi od posebnog pigmenta koji se vadi iz školjaka zvanih *hilazon*. Mi smo izgubili tradiciju o tome što je, konkretno, bio *hilazon* tako da danas većina ljudi ne nosi plavu nit kao dio svog *cicisa*. To što nema *tehelesa* ne isključuje odjeću od obaveze *cicisa*; *micva* se primjenjuje i nadalje čak i ako nemamo mogućnosti nositi plavu nit. (Postoje oni koji smatraju da je *hilazon* identificiran kao puž koji se zove *murex trunculus*. Oni su nastavili s praksom nošenja *tehelesa* u svom *cicisu*, no to mišljenje teško da je univerzalno prihvaćeno, a postoje i oni koji se aktivno ne slažu s njime.)

Cicis je obveza za pojedinca, a ne za odjeću. Dopušteno je imati puno skladište odjeće koja ima četiri ugla i time se ne bi kršilo ni slova ni duha zapovijedi. Ako čovjek poželi nositi jedan od svojih tisuću vunених ponča, morat će staviti *cicis* na uglove.

Ova *micva* vrijedi za muškarce u sva vremena i na svim mjestima. O njoj se raspravlja u Talmudu u traktu *Menahos*, počevši od stranice 37b. Ovaj je *micva* kodificirana u Šulhan Aruhu u *Orah hajim* 8. Ona je 14. od 248 pozitivnih *micvos* u Rambamovom *Sefer HaMicvosu*, i 10. od 77 pozitivnih *micvos* koje se danas mogu vršiti kako su navedene u *Sefer HaMicvos HaKacar Chofetz Chaima*.

387. Zabranjeno približavanje: Zabrana da se potucamo za svojim porivima

... i nećete lutati za vašim srcima i očima, za kojima bludite. (Brojevi 15,39)

Ova je *micva* nastavak načina razmišljanja o razlozima za *cicis*, iz prethodne *micve*. Zapovijeđeno nam je da odijevamo *cicis*, tako da kad ih

vidimo, sjetimo se B-žjih zapovijedi i vršimo ih, za razliku od tumananja za željama naših srca i očiju. "Vršite sve B-žje zapovijedi" jedna je od onih općih fraza koje se ne smatraju zasebnom *micvom*, ali "Ne bludite za željama vaših srca i očiju" vrlo je konkretna zabrana.

Sušтина "ići za svojim srcem" se sastoji u tome da ne slijedimo filozofije koje su protivne Tori, jer ako tako činimo završit ćemo uma smetenog heretičkim idejama. Ako se nekome na umu pojavi ideja koja je suprotna Tori (na primjer, Što ako je taj i taj stvarno "bog"?), njome se ne bi trebalo baviti. Umjesto toga, primjeren način postupanja je da je se sasiječe u korjenu te svoje napore usredotoči na Toru.

Ne slijediti želje naših očiju još je očiglednije: ono se odnosi na prepuštanje svim našim fizičkim porivima, a posebice onima seksualne prirode. Kako bi naglasio ovu ideju, Talmud u *Brahos* (12b) povezuje naš redak s retkom u *Sucima* 14,3, u kojem Samson svoju želju za određenom ženom iskazuje na taj način. (On također citira i Psalam 14,1 kako bi pružio potporu uporabi srca za izražavanje heretičkih misli.)

Razlog za tu *micvu* je očit: ukoliko se prepustimo neprimjerenim mislima ili porivima, to će nas navesti na grijeh. Ova je *micva* prva crta obrane koja nas čuva da ne zapadnemo u još veće nevolje. *Sefer HaChinuch* uspoređuje misli i porive s očevima, a postupke koji iz njih proizlaze djecom. Naš je zadatak da spriječimo očeve da dobiju potomstvo. Mišna u *Pirkei Avos* (4,2) nam govori da, grijeh, ako ga se ne kontrolira, samo vodi daljnjem grijehu, pa slijedećem, i slijedećem, i tako u beskraj.

Ova se *micva* odnosi na muškarce i žene u svim vremenima i na svim mjestima. O njoj se raspravlja u Talmudu u traktatu *Brahos*, na stranici 12b. Ova je *micva* kodificirana u Mišne Tora u drugom poglavlju *Hilchos Avodas Kochavim*. Ona je 47. od 365 negativnih *micvos* u Rambamovom *Sefer HaMicvosu* i 156. od 194 negativnih *micvos* koje se danas može vršiti kako su navedene u *Sefer HaMicvos HaKacar Chofetz Chaima*. ■

Rabbi Dr. Azriel Rosenfeld:

Šulhan Aruh

Šulhan Aruh ("postavljeni stol") skup je onih područja halahe - židovskog vjerskog prava - koja su danas primjenjiva. Sastavio ga je Rabi Yosef Karo iz Safeda (Izrael) otprilike 1560. godine, i postao je općeprihvaćen kao mjerodavan nakon što ga je Rabi Moshe Isserles iz Krakova (Poljska) oko 1570. godine nadopunio napomenama (poznatim kao Mapa - "stolnjak") iznoseći pravo-rijeke kojih se drže aškenaski Židovi.

Dio II: Jore De'a

Poglavlje 24 - Novi urod s polja i voćnjaka

Zrno žitarica (bilo koje od pet vrsta) koje je pustilo korijen 16. nisanu ili kasnije zabranjeno je sve do 16. nisanu (izvan zemlje Izraela: 17. nisanu) sljedeće godine (293,1-5).

Zabranjeno je stjecanje koristi od bilo kojeg dijela voća koje raste na drvetu tijekom prve tri godine nakon što je posađeno, no drugi dijelovi stabla su dopušteni (vidi 294, 1-3.8.25-26), te ako je plod posađen, plodovi koji iz njega rastu (nakon tri godine) su dopušteni (294,12). U vezi prodaje ili razmjene koja uključuje voće vidi 294,13-15. S tim u vezi godina počinje u tišreju; 44 dana prije tišreja (tj. od 16. Ava nadalje) računaju se kao puna godina, pa se treća godina proteže do 15. dana mjeseca švata; vidi 294,4-5. U zemlji Izraela "sadjnja" uključuje cijepljenje, reprodukciju sadnog materijala i (potpuno) presađivanje (vidi 294,16-20.22); izvan zemlje Izraela ovo nije obuhvaćeno i novi urod dvojbenog karaktera je dopušten (294,9-11, i vidi 28). Plod minijaturnog drveta se tretira kao novo voće zbog izgleda, ali ako ima mnogo takvih stabala na jednom mjestu, njihov plod je dopušten nakon tri godine (294,21). Plod koji raste tijekom četvrte godine tretira se kao druga desetina (vidi poglavlje 28); u vrijeme postojanja Hrama, njega se mora jesti u

[You Shall Be] Holy
..eviticus 19:1-20:27

kol hatchalot kashol
All beginnings are hard
-Rashi, Ex. 19:5

When you enter the land and plant any food tree, you must regard its fruit as blocked...

סְבִלָנוּת
patience (savlanut) comes from the root "to suffer" or "to tolerate"

For three years it will be blocked for you, not to be eaten...

repay loans, keep promises, reinvest proceeds before reaping for yourself

In the fourth year, all its fruit must be set aside for jubilation before G-d...

For everything there is a season - Ecclesiastes 3:1

only in the fifth year may you use its fruit.

@stavesilber stevesilbert.com

Jeruzalemu ili otkupiti, a sredstva iskoristiti za kupnju hrane u Jeruzalemu, ali danas se otkupljuju za simboličan iznos (prvo izgovarajući blagoslov "... Koji nam je zapovjedio o otkupu voća četvrte godine") i prihod se uništi (294,6-7). Ti se za-

koni primjenjuju na voće zasađeno bilo gdje i bilo od koga (294,25-26), ali se ne primjenjuju na drveta koja su posađena u druge svrhe, a ne zbog korištenja njihovog voća (vidi 294,23-24.27).■

David Curwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik

Sagol i Tor – Uhode, Izviđači, III...

Balashon - Hebrew Language Detective
sagol

Za razliku od drugih boja o kojima smo ranije govorili, *sagol* (ne *segol*) - סגול grimizna/ ljubičasta je stvorena u suvremenom hebrejskom. Klein piše da naziv boje dolazi od druge nove riječi - *segel*, koja označava cvijet ljubičicu. Riječ *segel*, pak, potječe od aramejskog *sigla* – סיגלא koji se pojavljuje u Sanhedrin 99b, Šabat 50b i Berahot 43b, a Steinsaltz je identificira s ljubičicom.

Klein piše da je *sigla* vjerojatno povezana s aramejskim *segola* סגולא, koji znači grozd. On ne

objašnjava povezanost - Jastrow sugerira da *sigla* znači "stručak ljubičica". Ovaj se pojam pojavljuje u Jerušalmi Pea 7, a Steinsaltz piše da je on aramejska verzija *eškol-a* – אשכול koji također znači grozd. Pojavljuje se u Targum Jonatan na Bamidbar 14,23 kao prijevod za *eškol*. Od *segola* smo dobili naziv za samoglasnik *segol* – סגול koji također izgleda kao grozd.

Što reći o značenju riječi סגולה kao blaga? Bi li fraza *am segula* – סגולה עם mogla značiti "grimizna nacija"? Mada postoje neki koji pokušavaju uspostaviti vezu, ja smatram da to nije baš vjerojatno. Zapravo, već smo

vidjeli da je *segula* povezana s akademskim *sugullu* – stado krava.

Rosenthal ne sugerira nikakvu asocijaciju u govornom jeziku na boju *sagol*.

tor

U ovoj parši (*Šlah*) vidimo da B-g daje zapovijed:

שְׁלַח-לְךָ אַנְשִׁים, וַיִּתְּרוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן

Koje je značenje glagola תור? Milgrom ga prevodi kao "izviđati":

Hebrejski korijen t-v-r, "izviđati, istraživati" (10,33, 15,39, Ezek 20,6); usporediv je s akademskim *taru*, "okrenuti, obrnuti", što znači, skupljati informacije, ali ne nužno vojne prirode ... Ovaj je glagol u suprotnosti s r-g-l, "špijunirati" (usp. Br 21,32; Još 7,2, Suci 18,2). Zapis u Ponovljenom zakonu (Pnz 1,24) koristi se glagolom "špijunirati" (usp. Još 14,7)

Kao što Milgrom ističe, ovo nevojno značenje povezuje ga s jednim od posljednjih redaka u *paraši*:

וְלֹא-תִתְּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶּם, וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם,
אֲשֶׁר-אַתֶּם זֵנִים, אַחֲרֵיהֶם

što znači "Nemoj tražiti, slijediti, svoje srce i svoje oči".

Uzgred budi rečeno, uvijek sam smatrao da postoji veza

(nastavak s 12. stranice) **David Curwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik Sagol i Tor – Uhode III...**

između תור – izviđati i תור – golubice. Uloga golubice u priči o Noahu u biti je priča o izviđanju, i povratku. No Klein piše da je porijeklo za *tor* (golubicu):

Imitativnog porijekla. usp. lat. *turtur* (= grlica), koje je također imitativno. Engl. *turtle* (u smislu 'grlica') dolazi iz staroengleskog *turtle*, koje je formirano iz lat. *turtur* s disimilacijom drugog *r* u *l*.)

Još uvijek mislim da možda postoji asocijativna povezanost, ako već ne i etimološka.

Povezano, ranije značenje תור kao "okrenuti" (i izgleda da nema povezanosti između engleske riječi "turn" i *tor*) dovodi nas do suvremenijeg značenja riječi *tor* kao imenovanje i (dugi) red. (Na stranici <http://www.safa-ivrit.org/spelling/tor.php> možete razmotriti razliku između תור i טור u vezi ovdje navedenog). Ona je također i korijen teško pre-

vodive, no vrlo udomaćene riječi *toranut* תורנות – koja označava dužnost na kojoj se izmjenjuje rotacijom.

Hebrejski naziv za turista, תייר *tajar*, također dolazi od תור. Međutim, značenje joj je suvremenije, i pod utjecajem engleske riječi "tourist". Kutscher piše da je u *Lashon Chachamim* (hebrejskom jeziku Mišne) *tajar* značio vodič, kao u

Bava Kama 116b:

ואם שכרו (אנשי השיירה) תייר ההולך לפניהם

"Ako je karavana unajmila vodiča da ide pred njom"

Kutscher donosi priču o učeniku koji nije bio upoznat s izvornim značenjem riječi *tajar*, pa je stoga bio poprilično zbunjen kada je čuo Rašija kako poziva הגדול התייר *hatajar hagadol*...■

Rabbi Shmuel Rabinowitz:

Stvarnost i cicit

Nakon poduže priče o "meraglim" (hebrejski naziv za "uhode") – dva-naestorici predstavnika naroda poslanih da izvide zemlju, od kojih se desetorica vratila s užasnim i zastrašujućim izvještajem – dolazimo do zapovijedi o "cicitu": zapovijedi da se rese pričvrste na odjeću koja ima četiri kraja.

Ova je zapovijed jedna od onih posebnih u Tori čija je svrha jasno zapisana na način koji se ne može ignorirati:

"Ovo neka vam budu rese, i kad ih vidite, sjetit ćete se svih zapovijedi Vječnog da ih izvršavate, i nećete lutati za svojim srcima i za svojim očima za kojima idete na stranputicu. Tako da se sjetite i izvršite sve Moje zapovijedi i bit ćete sveti B-gu svojem." (Brojevi 15, 39-40)

Svrha je, dakle, sjećati se zapovijedi i vršiti ih. *Cicit* djeluje kao stalni podsjetnik da se živi židovskim načinom života i ne dopušta nam da zaboravimo svoju obvezu da postupamo, kao pojedinci i kao narod, kako priliči židovskim vrijednostima.

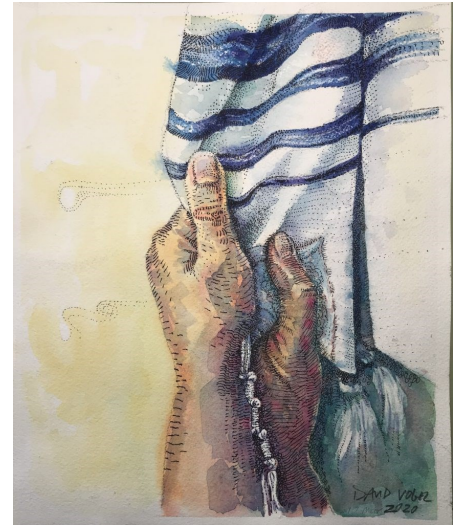
Pogledajmo riječi jednog od duhovnih vođa židovske zajednice istočne Europe s početka 20. stoljeća, Rabbi Meira Simche HaKohena (Litva 1843. – Latvija 1926.). U njegovom komentaru Tore, *Meshech Chochma*, nalaze se duboki koncepti. Jedan od njih pojavljuje se u našem odjeljku Tore, *Šelah*, u vezi sa zapovijedi o *cicitu*.

Koje je značenje svrhe "i bit ćete

sveti svojem B-gu"? Autor *Meshech Chochma* objašnjava: Sve što mi kao ljudi možemo reći o B-gu, Stvoritelju Svemira, jest da je On apsolutan i savršen. Stoga bismo mogli očekivati da će i stvarnost koju je stvorio biti savršena. No, kada pogledamo oko sebe, ili u sebe, otkrivamo da je stvarnost daleko od toga da bi bila savršena. Ljudska se stvarnost također sastoji od nečistoće i grijeha, nepravde i pogrešaka. Jaz između Stvoritelja Svemira i svijeta koji je stvorio može se objasniti na temelju stiha iz Psalama (115, 16): "Nebo je B-žje nebo, ali zemlju je dao sinovima ljudskim". B-g je stvorio stvarnost koja nije savršena jer ju je dao ljudima da je kontroliraju i da odrede hoće li ili neće odražavati B-žanske vrijednosti i tako postati savršena, ili, ne daj B-že, suprotna tome.

Način na koji je čovjek pozvan da zrcali vječne vrijednosti u sklopu stvarnosti, naglašava *Meshech Chochma*, nije u tome da se odvaja, povlači iz svijeta kako bi se usredotočio isključivo na duhovno. Naprotiv. Ako čovjek ispravno živi svoj život unutar stvarnosti, sama stvarnost postaje svetija i blagoslovljena.

Ovaj prikaz stvarnosti u kontekstu Stvoritelja sličan je odjeći koja sakriva i prekriva tijelo. Kada gledamo

prirodu, ona skriva i prekriva postojanje B-ga. Orijentacija judaizma je usmjeriti čovjeka kako da otkrije i objavi B-ga unutar same zbilje, živjeti život ispunjen vrijednostima i zapovijedima.

Nije slučajnost da je stalni podsjetnik na življenje židovskog života komad odjeće – *cicit*, čije rese nisu ušivene u odjeću. To je opipljiva ilustracija nesavršene stvarnosti, one koju smo pozvani popraviti – "bit ćete sveti svojem B-gu"!

Jasne jezične veze između odjeljka o *cicitu* i onoga o uhodama nagovještavaju činjenicu da su uhode podbacile u tom pogledu. Uočili su probleme u Kanaanu (drevno ime za Izrael), ali umjesto da shvate da su ta pitanja poziv na popravljivanje i da su izazovi s kojima će se suočiti ulaz u popravljen i blagoslovljen stvarnost, obuzeli su ih očaj i manjak volje da nastave. Zapovijed da nosimo *cicit* podsjeća nas da ne činimo ovu pogrešku, već da zapamtimo kako uloga popravljivanja stvarnosti počiva na našim plećima. ■

Rabbi Mordechai Kamenetzky:

Ne odstupiti od protokola

Ne mogu reći da je bilo posve u skladu s programom, ali tijekom nepisive manifestacije Adirei HaTorah prošla mi je jedna misao.

Sjedio sam zajedno s 25 000 drugih – neki su bili *talmidim* (učenici), neki bivši učenici, neki *tomhim* (podupiratelji) Bais Medrash Govoah, neki *rabbonim* (rabini), a neki jednostavno obični Židovi koji su znali da moraju biti dio ovog silnog izljeva ljubavi i *kavoda* (poštovanja) prema Tori, i, riječima *roš ješive* iz Patersona, onih koji su odjeveni u Toru i kroz svoje učenje postaju njezina tjelesna manifestacija.

Zajedno su nas nadahnule riječi *roše ješiva* (glavara ješiva) i *gedolei Jisroel* (velikana Izraela) koji su nas počastili svojom prisutnošću. Zajedno smo pjevali, zajedno smo plesali i povezali se kao jedno.

Ali kada je progovorio Rav Meir Tzvi Bergman, nešto mi je palo na pamet. Učeći u Ponovežu prije gotovo pedeset godina, sjećam se *roš ješive* i njegove djece, jer su tako često bili u blizini Marana Rav Elazara Menachema Mana Shacha. Dok sam sjedio *šiva* za svog oca *zt"l*, on je došao u naš dom da bude *menahem avel* (izrazi sućut) našoj obitelji. Njegovi *divrei Tora* (riječi Tore) i *hidušim* (nova tumačenja) toliko su prosvjetljujući, i samo kad sam ga ugledao na tom događaju to je na mene ostavilo neizbrisiv *rošem* (utisak).

Kad je govorio o konceptu *jedidim* (prijatelja) i kako *bnei Tora* (učenici Tore) i *tomhim* (podupiratelji) utjelovljuju voljeni nadimak koji je Tora podarila njihovim precima, osjetio sam se nadahnuo.

A onda je *roš ješiva* iznenada promijenio smjer. To je pokazalo njegovu beskrajnu predanost *Klal Jisroelu* u cjelini, jer bol u njegovom srcu preplavila je čitavu prostoriju i prodrila u srca više od 25 000 okupljenih kako bi prikupili *keren haTora* (financijsku podršku institucijama Tore).

I kada je počeo govoriti nešto što se činilo potpuno izvan teme, i moj se um također prebacio. Sjetio sam se prizora koji sam prvotno gledao u muzeju u New Yorku prije mnogo godina. Opisat ću ga: Bilo je to židovsko vjenčanje stoljeća: kći Rav Chaima Elazara Shapira, slavnog Munkačera Rebea, trebala se udati za sina Rebea iz Parcova. Obje hasidske dinastije bile su kraljevske, ari-

stokratske i uzvišene. I ceremonija je trebala biti jednako kraljevska. *Choson* (mladoženja) i *kala* (mladenka) vozili bi se u raskošnoj kočiji koju su vukla četiri bijela konja. Svađbena gozba bila je toliko velika da je svakom siromašnom članu zajednice bilo dopušteno da sudjeluje. Bio je to židovski događaj stoljeća!

Moram pretpostaviti da je u to doba taj događaj, premda je bio proslava osobne *simhe* (radost), bio ponešto nalik slavi i veličanstvenosti događaja Adirei HaTorah.

Tada nije bilo Matzav.com-a ili Yeshiva World-a, ali uzbuđenje je bilo toliko veliko da je čak i sekularna novinarska ekipa došla snimati vjenčanje. Snimke bi bile uključene kao dio uvodnih filmskih žurnala prikazivanih u američkim kinima preko Atlantika. "Zamislite!" pomislili su novinari. "To bi privuklo stotine Židova s europskim korijenima u kino!"

Najveća je poteškoća bila uvjeriti Munkačera Rebea da govori pred kamerama. Rebe se žestoko protivio lakomislenosti i razuzdanim idejama kinematografije te ne bi želio sudjelovati u filmu. Producent je uvjeravao Rebea da će samo njegov glas, a ne njegovo lice, biti predstavljeno širokoj publici.

"Rebe, ovo je prekrasna prilika da govorite o hasidskom duhovnom centru Munkača! Zamislite koliko bi Židova bilo fascinirano vašim životnim djelom. Bila bi to i divna prilika da pošaljete osobne želje svim svojim sljedbenicima koji su napustili Europu i došli u Ameriku."

Naposljetku, Rebe je pristao. Govorit će, ali neće biti sniman. No, producent je lagao i mi imamo snimku Rebea kako govori pred mikrofonom i kamerom koja mu je bila skrivena od pogleda. Bio je vrlo kratak. Nije zvučao razdragano, ali producenti vjerojatno nisu imali pojma što je rekao. Zapravo, činilo se da pati. Sa suzama je nekoliko puta ponovio svoju poruku, a zatim okrenuo glavu i prestao govoriti.

Američka ekipa bila je uzbuđena. Htjeli su predstaviti vjenčanje sa svom njegovom mistikom i veličanstvenošću američkoj publici. Očekivali su službeni, suzama prožet "Mazel tov, hvala što ste došli", što su vjerovali da je Rebe rekao.

Međutim, kada je film s vjenčanja

prikazan u američkim kinima, prizori pompe i ceremonije bili su u oštrom kontrastu s intervjuom Rebea. Oni nisu vidjeli radosnog Rebea kako nazdravlja brojnoj publici povodom radosne prigode. Umjesto toga, vidjeli su Rebea kako u suzama preklinje na filmskom platnu: "*Yidden, heet der Shabbos!* Židovska braćo, držite šabes!" To su bile jedine riječi koje je rekao. Zatim je okrenuo lice i zaplakao. To su bile jedine riječi koje je Rebe odlučio izgovoriti.

Znam da je Rav Meir Tzvi rekao više od samih završnih riječi, ali kada je preusmjerio pažnju, pred tisućama *ješivaite* (učenika ješiva) i *bohurima* (mladih, neoženjenih učenika ješiva), i govorio o boli onih koji traže svoj *zivug* (srodnu dušu), i o onim djevojkama koje još nisu *zohe* (dobile priliku) da budu "*natri l'gavrejhu d'asi m'bai rabonon*", da čekaju svoje muževe koji se vraćaju kući iz *beis medraša* (kuće u kojoj se uči Tora), bio sam zadivljen. *Roš ješiva* se potrudio ponoviti na engleskom *segula* (posebno blago) koja je prenesena od Rava Shacha, da se svaka riječ molitve kaže iz sidura (molitvenika) ili *bensera* (knjižice blagoslova), a ne da se riječi izgovaraju napamet.

Čuo sam bolni krik, na isti način na koji je Munkačera Rebe plakao zbog šabesa. Možda nije povikao glasno, ali je to jednako snažno odjeknulo do svake osobe u prostoriji i desetaka tisuća gledatelja na videu.

Gedolei Jisroel kroz generacije izlaze iz okvira za *Klal Jisroel*. Rav Aharon Kotler plakao bi za *Chinuch Atzmai* (nezavisni školski sustav za potrebe ortodoksne židovske zajednice) tijekom manifestacija u Lakewood Yeshivi. Rav Pam plakao bi za *Shuvu* (organizaciju za povratak Židova vjeri) čak i na okupljanjima koja nisu bila prikladna za tu prigodu. Rav Elya Svei plakao bi za ruske *talmidim* i Sinai Academy čak i na salonskim okupljanjima Philadelphia Yeshive.

Ne postoji protokol. Ne postoji samo jedna prigoda. Postoji *Klal Jisroel*, *Kudša Brih Hu* i Tora. Sve je to jedno. I svaki element toga, bilo da se radi o rastu *Klal Jisroela* – fizičkom, duhovnom ili obiteljskom – sve je to jedno te isto. To je scenarij *gedolei Jisroel*. Ništa im nije ispod časti i nema jezičnih barijera. Sve je to *kavod haTora*. Sve je to *Adirei Ha-Tora* (podizanje ugleda i poštovanja prema onima koji proučavaju Toru).■

Rabbi Lord Jonathan Sacks:

Strah od slobode

Epizoda s uhodama jedna je od najtragičnijih u cijeloj Tori. Tko ih je poslao i sa kakvom svrhom nije sasvim jasno. U ovoj parši, tekst kaže da je B-g rekao Mojsiju da učini tako (Br 13,1-2). U Pon. zakonu (1,22), Mojsije kaže da je narod taj koji je iznio taj zahtjev. Kako bilo da bilo, rezultat je bio katastrofalan. Cijela generacija bila je lišena šanse da uđe u Obećanu zemlju. Sam ulazak u nju bio je odgođen za 40 godina. Prema mudracima, to baca sjenu daleko u budućnost.

Mojsije je rekao uhodama da idu i izvide zemlju te da se vrate sa izvještajem: Je li tamo mnogo ili malo naroda, je li narod snažan ili slab? Kakva je sama zemlja? Jesu li gradovi otvoreni ili utvrđeni? Je li zemlja plodna? Od njih se također tražilo da donesu neke od plodova zemlje. Uhode su se vratili sa pozitivnim izvještajem o samoj zemlji: "To je uistinu zemlja kojom teče med i mlijeko, a ovo su njeni plodovi." Zatim je uslijedio jedan od najpoznatijih 'ali' u židovskoj povijesti: "Ali – narod koji živi tamo je moćan, a gradovi su utvrđeni i vrlo veliki. Vidjeli smo tamo čak i potomke Anaka ('diva')" (Br 13,28).

Osjetivši da njihove riječi demoraliziraju narod, Kaleb, jedan od uhoda, prekinuo ih je porukom ohrabrenja: "Moramo krenuti tamo i osvojiti tu zemlju, jer sigurno to možemo učiniti." Međutim, ostali uhode su inzistirali: "Ne možemo napasti taj narod; oni su jači od nas... Svi ljudi koje smo tamo vidjeli su ogromni... Mi smo izgledali kao skakavci u odnosu na njih..." (Br 13, 30-33). Sljedećeg dana, narod, uvjeren da je taj izazov u potpunosti prevelik za njih, izražava žaljenje što su ikad krenuli u Izlazak i kaže, "Po-

stavimo sebi vođu i vratimo se u Egipat" (Br 14,4).

Do sada je to tijek priče. Međutim, ta priča je nevjerovatno teška za razumjeti. Lubavitcher Rebe dao je radikalno drugačije tumačenje ove epizode. On je postavio očigledno pitanje. Kako se tih deset uhoda moglo vratiti sa tako poražavajućim izvještajem? Oni su svojim vlastitim očima vidjeli niz pošasti kojima je B-g bacio na koljena najsnažnije i najdugovječnije od svih carstava drevnog svijeta, Egipat. Oni su vidjeli egipatsku vojsku sa najnaprednijom vojnom tehnologijom, kočijama koje su vukli konji, kako se utapa u moru dok su Izraelci prešli po suhom. Egipat je bio daleko jači od Kanaanaca, Perizeja, Jebuseja, i drugih manjih carstava sa kojima su se trebali suočiti prilikom osvajanja zemlje. To nije bilo davno sjećanje. Od toga nije prošlo mnogo više od godine dana.

Što je još važnije, oni su bili potpuno u krivu kada je riječ o narodu koji je živio u toj zemlji. To otkrivamo u knjizi Jošue, u odjeljku koji čitamo kao *haftaru* na *Šelah leha*. Kada je Jošua poslao uhode u Jerihon, žena koja ih je sakrila, Rahab, opisala im je kako se njen narod osjećao kad je čuo da su Izraelci na putu prema njima:

Znam, da vam je G-spod dao zemlju, strah pred vama nas je spopao... Jer smo čuli kako je G-spod osušio vodu Crvenoga mora pred vama, kad izađoste iz Egipta... Kad smo to čuli, klonu srce naše, i nitko više nema srčanosti pred vama, jer G-spod, B-g vaš, B-g je gore na nebu i dolje na zemlji. (Jošua 2,9-11)

Narod Jerihona nisu bili divovi.

Oni su se bojali Izraelaca jednako kao što su se Izraelci bojali njih. To nije nešto što je otkriveno tek kasnije. To je nešto o čemu su Izraelci Mojsijevog vremena već pjevali u Pjesmi na moru:

Čuše to narodi i zadrhtaše;

Muka spopade stanovnike filistejske.

Knezovi se edomski prestrašiše,

drhtanje spopade vođe moapske;

svi se stanovnici kanaanski uplašiše.

Strah i trepet spopade ih;

od jakosti ruke tvoje kamenom se okameniše.

(Izl 15,14-16)

Kako to da su oni zaboravili ono što su nedugo prije znali?

Štoviše, nastavio je Rebe, uhode nisu bili ljudi izabrani iz naroda slučajnim izborom. Tora kaže da su oni bili "*muškarci koji su bili vođe u izraelskom narodu*." Oni su bili vođe. Oni nisu bili ljudi koje je lako uplašiti. Pitanja su jasna, ali odgovor koji je Rebe dao bio je u potpunosti neočekivan. Uhode se nisu bojali neuspjeha, rekao je on. Oni su se bojali uspjeha.

Narod nikada nije živio toliko blizu B-gu.

Da su ušli u zemlju, njihov način života u kojem su bili utaboreni oko Svetišta, hranili se manom s neba, živjeli u neprestanom kontaktu sa *Šehinom*, promijenio bi se. Trebali bi bojevat i bitke, održavati vojsku, stvoriti ekonomiju, obrađivati zemlju, brinuti o vremenskim uvjetima i usjevima, te o tisuću drugih

(nastavak s 16. stranice) **Rabbi Lord Jonathan Sacks: Strah od slobode**

distrakcija koje dolaze sa životom u svijetu. Što će se dogoditi sa njihovom bliskošću s B-gom? Oni će postati zaokupljeni svjetovnim i materijalnim stvarima. Ovdje su mogli cjelokupan svoj život posvetiti učenju Tore, obasjani B-žjim sjajem. Tamo bi oni morali biti samo još jedan narod u svijetu naroda sa istom vrstom ekonomskih, društvenih i političkih problema sa kojima se svaki narod mora suočavati.

Oni su se bojali uspjeha i promjene koju bi on donio. Oni su željeli provesti svoje živote u neposrednoj B-žjoj blizini. Ono što oni nisu razumjeli jest to da B-g traži, kako kaže Midraš, "*prebivanje u nižim svjetovima*." Jedna od velikih razlika između judaizma i drugih religija jest to da dok druge vjere teže tome da ljude uzdignu do neba, judaizam teži tome da nebo spusti na zemlju.

Velik dio Tore bavi se stvarima koje se uobičajeno uopće ne smatraju religijskima: poslovnim odnosima, poljoprivredom, socijalnom zaštitom, pozajmicama i dugovima, posjedovanjem zemlje i tako dalje. Nije teško imati intenzivno religijsko iskustvo u pustinji, ili u osami manastira ili ašrama. Većina religija ima sveta mjesta i svete ljude koji žive daleko od stresa i napora svakodnevnog života. U tome nema ničeg neobičnog.

Ali to nije židovski projekt, židovska misija. B-g je želio da Izraelci stvore model društva u kojem ljudska bića neće biti tretirana kao robovi, gdje vladari neće štovati lažne bogove, gdje će se poštivati ljudsko dostojanstvo, gdje će se zakon primjenjivati jednako na bogate kao i na siromašne, gdje nitko neće biti u oskudici, gdje nitko neće biti osuđen na izolaciju, u kojem nitko neće biti iznad zakona, i u kojem nijedno

područje života neće biti zona bez morala. To zahtijeva društvo, a društvo zahtijeva zemlju. To zahtijeva ekonomiju, vojsku, polja i stada, rad i poduzetništvo. Sve to, u judaizmu, postaju načini donošenja *Šehine* u dijeljene prostore zajedničkog života.

Uhode nisu sumnjali u to da Izrael može pobijediti u svojim bitkama protiv stanovnika zemlje. Nji-

Uhode se nisu bojale neuspjeha.

Oni su se bojali uspjeha

hova zabrinutost nije bila fizička, već duhovna. Oni nisu željeli napustiti pustinju. Nisu željeli postati samo još jedan narod među narodima zemlje. Nisu željeli izgubiti svoj jedinstveni odnos sa B-gom u tišini pustinje, daleko od civilizacije i njenih nezadovoljstava. To je bila pogreška duboko religioznih ljudi – ali bila je pogreška.

Očigledno to nije čisti smisao narativa, ali ne bismo trebali odbaciti to tumačenje. To je, da tako kažemo, psihoanalitičko čitanje nesvjesnog stanja uma uhoda. Oni nisu htjeli otpustiti intimnost i nevinost vremena-izvan-vremena i mjesta-van-mjesta što je bilo iskustvo pustinje. Na kraju, uhode su se bojale slobode i njenih odgovornosti.

No, Tora se bavi odgovornostima slobode. Judaizam nije religija samostanske samoće u svijetu. To je religija angažiranosti u svijetu. B-g je izabrao Izrael kako bi Svoju prisutnost učinio vidljivom u svijetu. Stoga Izrael mora živjeti u svijetu. Židovski narod nije bio bez svojih pustinja i asketa. Talmud nam go-

vori o R. Šimonu b. Johaju koji je 13 godina živio u pećini. Kada je izašao, on nije mogao podnijeti da vidi ljude koji su angažirani u tako zemaljskim aktivnostima kao što je oranje polja (Šabat 33b). On je smatrao da je angažman u svijetu u temelju nekompatibilan sa duhovnim visinama (Brahot 35b). Ali glavna struja smatrala je drugačije. Oni su smatrali da "učenje Tore bez rada na kraju propada i vodi u gri-jeh" (Mišna Avot 2,2).

Majmonides govori o ljudima koji žive kao pustinjaci u pustinji kako bi izbjegli iskvarenosti društva. Ali to su iznimke, a ne pravila. Sudbina Izraela nije da živi izvan vremena i prostora poput samotnjaka svijeta. Daleko od toga da bi to bio vrhunac vjere, strah od slobode i njenih odgovornosti je, prema Lubavitcher Rebeu, grijeh uhoda.

Oni nisu željeli zagaditi judaizam na način da on dođe u kontakt sa stvarnim svijetom. Oni su tražili vječnu ovisnost o B-žjoj zaštiti i neprekidni zagrljaj Njegove sveobuhvatne ljubavi. Postoji nešto plemenito u toj želji, ali također i nešto duboko neodgovorno. Uhode su demoralizirali narod i izazvali B-žji gnjev. Židovski projekt – Tora kao Ustav židovskog naroda pod B-žjom vladavinom – radi se o društvu u zemlji Izrael koje toliko cijeni ljudsko dostojanstvo i slobodu da će jednog dana svijet reći, "Sigurno je ovaj velik narod mudar i razuman" (Pon zakon 4,6).

Židovski zadatak nije bojati se stvarnog svijeta, nego ući u njega i transformirati ga, iscijeliti neke njegove rane i unijeti u njegova mračna mjesta dio B-žjeg svjetla.

Šabat šalom ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Berel Wein:

Zemlja Izraela

Moše, po nalogu i na zahtjev Židovskog naroda, bira dvanaest izuzetnih vođa, te im zapovijeda da krenu u misiju špijuniranja zemlje Izraelove i njenog sadašnjeg kanaanskog stanovništva. Moše je uvjeren da će ta misija ojačati entuzijazam i predanost Židovskog naroda da naseli i izgradi svoju nacionalnu domovinu, koju im je B-g obećao preko njihovih predaka.

Sam B-g, da tako kažemo, čini se da je gotovo po strani i pasivan u vezi ovog špijunskog zadatka. Prema riječima Rašija u ovoj komentaru na paršu, Vječni prepušta odluku o provedbi takve misije isključivo Mošeu. Njegova je odluka hoće li nastaviti s misijom ili će narodu objaviti da su B-ža obećanja u vezi Svete Zemlje sama po sebi dovoljna i nije potrebna potvrda čovjeka ili empirijski dokaz.

Moše, veliki vođa, prorok i vizionar Židovskog naroda, uvjeren je kako će špijuni potvrditi njegovo pozitivno gledište u vezi zemlje Izraelove, i time odagnati svaku preostalu neodlučnost ili dvojbu koja bi mogla biti prisutna kod Židovskog naroda u vezi njihove stare -

nove domovine. Nakon što se špijuni vrte i iznesu svoj sjajan izvještaj, Moše je uvjeren da više neće slušati stalno prigovaranje "vratimo se u Egipat."

On je, stoga, osobno skršen izdajom deseterice špijuna, koji ne samo da ne iznose pozitivan izvještaj, već objavljuju narodu da je Židovska domovina i nacionalni entitet u zemlji Izrael nešto nemoguće. I u

**U velikoj mjeri duboki strah
od samostalnosti i
svih izazova koje
neovisnost sa sobom donosi
bio je ono što je potaklo
Židovski narod da prihvati
negativan izvještaj špijuna**

konačnoj heretičkoj tvrdnji, ovih deset špijuni tvrde da čak i B-g Svemogućí ne može prevladati teškoće Židovskog naseljavanja u Zemlji Izraela.

Moše je očito pogrešno procijenio dubinu straha i neodlučnosti koje su postojale u Židovskom narodu u

pogledu Zemlje Izraela. Taj strah i neodlučnost vidljiv je u čitavoj povijesti o lutanju Židovskog naroda po Sinajskoj pustinji. To se razliježe kroz stoljeća kasnije Židovske povijesti, sve do naših dana, i naše sadašnje situacije.

Na neki čudan i gotovo iracionalan način, Židovski narod bi radije bio pod tuđinskom vlašću i njezinom "zaštitom" umjesto da ima istinsku nacionalnu nezavisnost i osloni se na svoje vlastite sposobnosti i B-žu ruku zaštite, da tako kažemo. Egipat Židovima nije bio zabava, no davao im je luksuz da ne moraju donositi teške odluke i ne moraju postati samopouzđani.

Čak im je i boravak u Sinajskoj pustinji izgledao privlačno jer ih je oslobađao svakodnevnih izazova rada, obrađivanja zemlje, izgradnje zajednice i stalne obrane od neprijatelja koji će ih uvijek okruživati. U velikoj mjeri duboki strah od samostalnosti i svih izazova koje neovisnost sa sobom donosi je bio ono što je potaklo Židovski narod da prihvati negativan izvještaj kojeg su im iznijela deseterica špijuna, te da radije požele da stranci vladaju

(nastavak s 18. stranice) **Rabbi Berel Wein: Zemlja Izraela**

nad njima umjesto da imaju osobnu i nacionalnu neovisnost.

Velik dio proturječja i podvojenosti koje su danas prisutne u Židovskom svijetu u vezi države Izrael potječu iz tog straha od samostalnosti i čežnje da pripadaju stranoj zemlji koja će na neki način ublažiti naše probleme i učiniti nas manje posebnima. Tisućljeća Židovske povijesti odražavaju tu unutarnju psihološku borbu, koja postoji u nama. Kao što je to često slučaj u ljudskim odnosima, izvještaj manjine Kaleva i Jehošue pokazuje se kao ispravan i blagotvoran.

Odnos Židova prema zemlji Izrael uvijek je bio jedna vrsta lakmus testa Židovske angažiranosti pa čak i vjere. Kao što smo vidjeli u ovoj tjednoj parši, od samih početaka našeg nacionalnog postojanja uvijek je bilo Židova - Židova vođa, dobronamjernih Židova, čak i naizgled pobožnih Židova - koji su radije živjeli negdje drugdje na svijetu nego li u Zemlji Izraela.

Čak i kada je Hitler došao na vlast, u mnogim slučajevima europski su Židovi odbijali razmotriti mogućnost imigracije u zemlju Izrael. Nije na meni da sudim drugima za njihovo ponašanje u vrlo strašnom vremenu, pogotovo jer imam blagoslov savršenog vremenskog odmaka koji je njima tragično nedostajao, ali je čudna činjenica da je židovsko društvo tijekom svoje povijesti oduvijek obilovalo skepticima u vezi zemlje Izraela.

Židovi u Mojsijevom naraštaju iskazali su da su skloniji Egiptu nego zemlji Izraelu. Čitava gene-

racija naročitih i nadarenih Židova izginula je u Sinajskoj pustinji zbog svoje nespremnosti da razmotri življenje u Zemlji Izraela kao stvarnu mogućnost za njih i njihove potomke. Izazov življenja u Zemlji Izraela za njih je očigledno bio prevelik problem za prevladati - fizički, psihički i duhovno.

Meni taj stav i dalje ostaje jednom od najvećih misterija sveopće židovske povijesti. No, bila to misterija ili ne, ona je svakako činjenica koja je upravljala Židovskim životom kroz stoljeća.

Kada je Mojsijev vlastiti rođak odbio ponudu da ide u zemlju Izraelovu, Raši objašnjava da su dva razloga njegovog ponašanja imala veze s obitelji i privređivanjem za život. To su vrlo snažni razlozi koji postoje i dan danas, i sprečavaju mnoge Židove da razmotre doseljavanje u zemlju Izrael. Opet, ja niti sudim, niti što zamjeram bilo kome u ovoj ili bilo kojoj drugoj stvari koja mijenja živote ljudi.

Ipak, smatram da pitanje zemlje Izraela, neovisno o bilo kojim drugim uzrocima i motivima, pogađa u samu srž naše osobne i nacionalne

duše. Činjenica da su većina ultra-asimiliranih, i većina naizgled ultrapobožnih među Židovskim narodom dio najglasnijih skupina koje su protivnici Zemlje Izraela u našoj generaciji, pokazuje da je to dubok i osjetljiv problem.

Krajnosti u Židovskom društvu ne mogu se nositi sa Zemljom Izraela kao realnosti i ja se iskreno nadam da će to pitanje samo od sebe u potpunosti nestati. Postoje milijuni Židova koji radije žive u egzilu umjesto u Zemlji Izraela. Židovski narod, kao cjelina, nije usvojio lekcije iz egzila, njegove otuđenosti, asimilacije, i njegovog krajnjeg kvarenja vrijednosti Tore.

Danas, mnogi Židovi koji fizički žive u Zemlji Izraela još uvijek psihički i duhovno žive u egzilu, u fantaziji davno uništenog štetla istočne Europe. Kao što su nam prorokli naši proroci, konačnu sudbinu Židovskog naroda odredit će nam naš odnos prema zemlji Izraela. Živjeti u zemlji Izraela ili je barem redovito posjećivati trenutno je središnja točka Židovskog života, njegove vjere i njegove budućnosti.■

Rabbi Yssocher Frand:

Dvije vrste lijenosti

Ima jedan midraš na paršu Šelah koji citira *pasuk* (redak) iz Mišlei (Knjige Izreka) u vezi s *meraglim* (uhodama). *Pasuk* u Mišlei kaže: "Poput onoga što ocat čini zubima čovjeka i poput dima koji uđe u oči, to čini lijeni glasnik onome tko ga je poslao." (10:26) Gaon, u svom komentaru na Mišlei, objašnjava da kada čovjek želi potaknuti apetit, obično nešto popije. Međutim, ako greškom popije ocat, to ne samo da neće potaknuti njegovu želju za jelom, već će mu, naprotiv, pokvariti apetit (jer on oštećuje zube). Slično, ako čovjek želi svjetlo za čitanje, ili ako mu je potreban izvor osvjetljenja iz bilo kojeg razloga, ali zapali drvo koje je još vlažno, to će stvoriti puno dima i još više mu otežati čitanje ili raspoznavanje bilo čega. Gaon objašnjava da je lijeni glasnik sličan tome u odnosu na svog pošiljatelja: suprotno njegovim očekivanjima i nadanjima, lijeni glasnik ne samo da ne izvršava svoju misiju, već izaziva razočaranje i frustraciju koje su čak gore nego da nikada nije ni bio poslan. Midraš ističe da su *meraglim* bili lijeni, a to je izazvalo veliku frustraciju i razočaranje Mošea Rabeinu, koji ih je poslao na njihovu misiju.

Mefaršim (komentatori) iznose dugu optužnicu o tome u čemu su *meraglim* pogriješili. Imali su skrivene motive, bili su željni časti, bili su oholi i tako dalje. Popis njihovih pogrešaka je poduži. Međutim, čini se da lijenost nije na popisu optužbi. Pa zašto ih onda Midraš optužuje za lijenost? U čemu se očitovala njihova lijenost? Rašbam, naprotiv, kaže da su se *meraglim* dobrovoljno javili za ovu misiju. Špijunska misija opasan je pothvat. Uključuje odlazak na neprijateljski teritorij. Ako špijuna uhvate, vjerojatno će ga ubiti. Lijeni ljudi se ne javljaju dobrovoljno za poslove opasne po život.

Rav Haim Dov Keler ovo pitanje obrađuje s *vortom* (tumačenjem) Rav Shneura Kotlera. Njegov se uvid temelji na drugom *pasuku* u Mišlei i

na drugom Gaonu. *Pasuk* u Mišlei (6:9) glasi: "Dokle ćeš biti lijen, ti koji spavaš? Kada ćeš ustati od svog sna?" Ovaj *pasuk* djeluje kao da u njemu ima suvišan izraz. Međutim, Gaon kaže da ovdje nema viška. Kao što postoji lijenost u djelovanju, postoji i lijenost u mislima. Prvi dio *pasuka* govori o fizičkoj lijenosti (neustajanju iz kreveta). Drugi dio *pasuka* odnosi se na misaonu lijenost. Lijenost o kojoj obično razmišljamo jest kada je netko prelijen da ustane i nešto učini. Međutim, postoji mnogo subtilniji oblik lijenosti: misaona lijenost, na primjer, neulaganje truda u promišljanje o stvarima. Misaonu lijenost karakterizira brzopleto zaključivanje i to kada vas zadovoljava najlakše ili najpovršnije objašnjenje činjenica.

Na to Midraš misli kad kaže da su *meraglim* bili lijeni. Oni nisu bili lijeni u svojim postupcima. Dobrovoljno su se javili za ovu misiju. Putovali su zemljom četrdeset dana. Ti ljudi nisu bili lijeni. Ali njihova se lijenost očitovala u tome kako su gledali i kako su percipirali *Erec Jisrael*.

Jedna od pritužbi *meraglim* bila je da je *Erec Jisrael* "zemlja koja proždire svoje stanovnike." Kako su došli do tog zaključka? Kad su stigli, cijela se zemlja bavila pogrebima. Njihov neposredan zaključak bio je: "Ljudi ovdje umiru kao muhe." Doduše, to je bio jedan način objašnjenja onoga što su vidjeli. Ali postojao je i drugi način da se promatra ovaj fenomen.

Iz svoje kuće imam pogled na ugao Mount Wilson Lanea i Reisterstown Rada, gdje se nalazi pogrebno poduzeće – Sol Levinson i braća. Imam dobru predodžbu o tome što se događa u pogrebnim poduzećima. Nekih dana nema pogreba, nekih dana ih je dva ili tri, a nekih dana četiri ili pet. Iako je Baltimore velik grad i ovo je glavno pogrebno poduzeće, vrlo rijetko, ako ikad, vidim sedam ili osam pogreba istog

dana. A ovdje imamo cijelu zemlju obuzetu pogrebima. Što to znači? Da su si *meraglim* uzeli vremena da razmisle o tome, ne bi odmah zaključili "ovo je zemlja koja proždire svoje stanovnike." Možda je to bio znak B-žanske providnosti da je *Ribono šel Olam* (Gospodar Svemira) želio da stanovnici budu zaokupljeni pokopima i tugom kako ne bi primijetili *meraglim* kako prolaze kroz njihovu zemlju. Međutim, dolazak do tog zaključka zahtijevao je razmišljanje i misaonu moć. Sve ono što traži dublje promišljanje onaj koji pokazuje lijenost u razmišljanju neće uzeti u obzir.

Pogreške koje su *meraglim* počinili bile su upravo u tom smjeru. Moguće je izvući više od jednog zaključka. Njihovi su zaključci bili uzrokovani lijenošću, ne tradicionalnom lijenošću, već umnom lijenošću. To je ono što Midraš misli kad kaže da su *meraglim* bili lijeni i izazvali neugodnosti onome tko ih je poslao.

Griješni koji dolaze bez griznje savjesti ili žaljenja

Gotovo svi *mefaršim* komentiraju promjenu imena koju je Moše Rabeinu učinio za svog *talmida* Hošeu prije nego što ga je poslao u misiju izviđanja zemlje. *Pasuk* kaže: "I Moše nazva Hošeu bin Nuna, Jehošua" (*Bamidbar* 13:16). Raši kaže: "Molio se za njega: Neka te Hašem (Vječni) spasi od plana *meraglim*."

Pitanje je: ako je Moše sumnjao da *meraglim* kuju zavjeru koja bi mogla iskvartiti njegovog vjernog učenika, zašto nije otkazao misiju? Drugačije rečeno, zašto Moše nije *davenao* (molio) za ostale *meraglim*? Nadalje, Targum Jonatan ben Uziel tumači ovaj *pasuk* kao da kaže: "Kada je Moše vidio poniznost Hošee, promijenio mu je ime u Jehošua." Pitanje je: Kakve veze ima Hošeiina poniznost sa strahom da će biti uhvaćen u zamku *meraglim*?

Rabbeinu Yaakov Yosef (jedini i jedini glavni rabin grada New Yor-

(nastavak s 20. stranice) **Rabbi Yissocher Frand: Dvije vrste lijenosti**

ka) daje prekrasnu interpretaciju. Postoje dvije vrste *aveiros* (prijestupa/grijeha): "standardne *aveiros*" i "suptilne *aveiros*". Standardna *aveira* je kada osoba zna da je nešto pogrešno, ali to ipak čini. "Znam da ovo ne bih trebao činiti, ali moj *jecer hara* (zla sklonost) je prejak i učinit ću to bez obzira na sve!" Međutim, suptilna *aveira* je *aveira* koju je mnogo teže prevladati. To je ono kada mislite da je to što činite *micva* (dobro djelo). Nema žaljenja niti grižnje savjesti povezanih s takvim djelovanjem. Vrlo mi je teško povjerovati da ne bih trebao činiti takvu stvar: "O čemu pričate? Ja činim *micvu*!"

Prema Zoharu, ostali *meraglim* nisu htjeli ući u *Erec Jisrael* jer su bili svjesni da će, ako i kada *Klal Jisrael* uđe u *Erec Jisrael*, doći do novog režima vodstva. Vođe iz pustinje (čiji su dio svi oni bili) umirovili bi se ili bi ih zamijenili. Zohar kaže da su oni željeli zadržati svoj položaj moći i prestiža. Stoga su pokušali sabotirati ulazak naroda u *Erec Jisrael*.

Jehošuin izazov bio je potpuno drugačiji. Jehošuu nije, *has vešalom* (ne daj B-že), brinuo njegov položaj. To je prva kategorija *aveire* - "groba *aveira*" (grubi prijestup). Znali su da je pogrešno staviti svoju osobnu čast iznad dobrobiti cijelog naroda, ali su ipak nastavili sa svojim planom.

Kao što *hazal* (mudraci) kažu, ako je postojao ikakav razlog da Jehošua oklijeva oko ulaska u *Erec Jisrael*, to je bilo zato što su "Eldad i Meidad prorokovali u taboru." (Bamidbar 11:27) Raši objašnjava da je njihovo proročanstvo, koje je toliko zabrinulo Jehošuu, bilo da će "Moše umrijeti, a Jehošua će uvesti narod u Zemlju."

Jehošua, *talmid*-štićenik Mošea Rabeinu, nije želio da njegov učitelj umre. "Što će *Klal Jisrael* činiti bez Mošea Rabeinu?" Dakle, ako bi Jehošua imao kakav "*negijus*" (skriveni motiv) da ne uđe u *Erec Jisrael*, to ne bi imalo nikakve veze s osobnim interesom.. Nije imao interesa očuvati vlastitu čast. Njegova bi moti-

vacija bila potpuno zbog Nebesa, učenik posvećena njegovom Rebeu. Dakle, da je Jehošua pokušao sabotirati misiju, to bi definitivno bila *aveira*, ali to bi bila *aveira* druge kategorije - koju on percipira kao *micvu*!

Tako, kaže Rav Yaakov Yosef, sve je shvaćeno: Moše Rabeinu je pretpostavio da će negdje na putu *meraglim* reći jedni drugima: "Hej! Čekaj malo! Zar ćemo sabotirati plan *Ribono šel Olama* zbog vlastite časti? Ne možemo učiniti tako nešto! Kako netko može tako nisko pasti?" Drugim riječima, grižnja savjesti bi ih vremenom sustigla. Moše je stoga smatrao da ne mora *davenati* za ostalih jedanaest uroda. Oni bi se sami predomislili i odlučili da neće sabotirati misiju. Međutim, kada je Moše vidio veliku poniznost Jehošue, i da Jehošua nije želio biti vođa, Moše je prepoznao da je to mnogo teža *aveira* za prevladati jer je bila prerusena u oblik *micve*. Stoga je Moše smatrao da je Jehošui potrebna *s'jata d'šmaja* (B-žanska pomoć) više nego bilo kome drugom, pa je Moše *davenao* da Jehošua bude spašen od spletke *meraglim*.

Vrijednosti se prelijevaju - kako dobre tako i loše

Uz toliko toga o čemu se može razgovarati u parši Šelah, ima jedan incident u parši kojeg se često previdi: Dan nakon B-žanske odredbe da ova generacija neće ući u *Erec Jisrael* i da će izumrijeti u pustinji, bila je skupina koja je samostalno odlučila poduzeti neuspjao pokušaj ulaska u zemlju u tobožnjem izrazu kajanja i pokore zbog toga što su prihvatili negativni izvještaj *meraglim*. Moše ih je odmah ukorio i upozorio da ono što će poduzeti neće imati uspjeha. Ova skupina pobunjenika nije poslušala Mošea Rabeinu.

Pasuk kaže: "*va'ja'apilu*" (Prkosno su se uspjeli... na planinski vrh...) (Bamidbar 14:44). Na temelju toga, ova je skupina bila poznata kao *m'apilim*. Tora kaže da su Amalek i Kanaanci koji su živjeli na planini

sišli i potisnuli ih natrag do Harme. (Bamidbar 14:45). *M'apilim* su bili uništeni jer su odbili prihvatiti B-žansku odredbu.

Baal HaTurim primjećuje da je gematrijska vrijednost *va'ja'apilu* Celfahad, što sugerira da je Celfahad bio jedan od *m'apilim* (kao što je spomenuto u Masehet Šabat 96b). Zanimljivo je da je, unatoč tome što je bio u krivu, Celfahad imao ispravno srce. Naravno, kada Hašem kaže "Ne idi", ne ideš. Kada Moše Rabeinu kaže "Ne idi", ne ideš. Međutim, Celfahad je imao ispravno srce u smislu da je volio *Erec Jisrael*. Želio je ući u *Erec Jisrael*. U ovom konkretnom slučaju, njegova *ahavat ha'arec* (ljubav prema zemlji Izrael) dovela ga je do pogrešne, loše odluke, ali to je ipak bila *ahavat ha'arec*.

Kasnije, na kraju Sefera Bamidbar (Knjige Brojeva), tko je došao Mošeu Rabeinu iskazujući ljubav prema *Erec Jisraelu*? Nitko drugi nego Celfahadove kćeri! One protestiraju: "Naš otac je umro u pustinji! Što će biti s nama? Želimo dio u *Erec Jisraelu*!" Odakle im ta ljubav prema zemlji? Očito je došla od njihovog oca. Celfahad je imao *hibas ha'arec*. Morao je razgovarati o *Erec Jisraelu* sa svojom obitelji. Njegove su kćeri odrasle slušajući o ljepoti i bogatstvu zemlje i bile su prožete ljubavlju prema *Erec Jisraelu*.

Pouka je da se naše vrijednosti prelijevaju na našu djecu. Djeca to upijaju. Ako imamo *ahavat haTora* (ljubav prema Tori), ona to vide. Ako imamo *ahavat Erec Jisrael* (ljubav prema Zemlji Izraela), ona to vide. Ako imamo osjećaj *kavoda* (poštovanja) prema rabinima i učenjima Tore, ona to vide. Ali ako imamo ljubav prema novcu i sličnim stvarima, ona to također vide. Ako neprestano imamo ciničan stav, i to vide. Sve se to prelijeva. Dakle, iako je Celfahad učinio nešto što je očito bilo pogrešno, njegova ljubav prema zemlji prelila se na njegovu djecu do te mjere da su kasnije rekly: "Želimo svoj dio u Zemlji Izraela!"■

Rabbi Shaul Rosenblatt:

Neograničen ljudski potencijal

Jednom prigodom letio sam avionom i nekoliko redova iza mene izbila je svađa. Čovjek u kasnim 50-ima vikao je na drugog čovjeka jer je zamijenio sjedala. Nisam uhvatio detalje, ali ton i opseg njegovog glasa, u kombinaciji sa psovka, davao je do znanja da je uzrujan. Prijetio je da će ubiti drugog momka i kapetan leta je pozvao policiju. Do trenutka kad je policija stigla, momak kojem je prijetio preselio se – nekim slučajem, do mene, i uzrujani čovjek je dobio ono što je tražio te se malo umirio. Tako mu je kapetan dozvolio da ostane u avionu.

Otprilike sat vremena kasnije, uzrujani čovjek došetao je do mog reda – a time i do onoga kome je prijetio da će ga ubiti. Sad je izgledalo kao da ću i ja biti izložen napadu. Umjesto toga, on se vrlo blago i ljubazno ispričao i rekao da način na koji se ponio nije njemu nalik te da mu je iskreno žao.

Ja sam, vjerojatno kao i većina ljudi na tom letu, sat vremena prije donio prosudbu kako je to loš čovjek. No, on to nije bio. On je bio samo dobar čovjek kojeg je na trenutak, možda čak i na nekoliko trenutaka, obuzela uzrujanost, razočaranje i bijes. Više o tome u nastavku...

Ovotjedni odjeljak fokusira se na tragičnu priču o uhadama koje je Mojsije poslao da izvide zemlju Kanaan. Oni se vraćaju s negativnim izvještajem – to je zemlja koja proždire svoje stanovnike. Neosvojiva je. Zemlja divova... Dok su žene, kao i obično, stale čvrsto i inzistirale na ulasku u Izrael, muškarci su bili zastrašeni.

Unatoč čudima kojima su svjedočili, oni nisu bili voljni pokloniti svoje povjerenje B-gu. B-g je na to odgovorio tako da im je pružio dobrodošlicu u sljedećih 40 godina u pustinji. Njihova djeca će naslijediti zemlju, a ne oni. To nije bila kazna, oni su samo dobili ono što su tražili – da ne uđu u zemlju Izrael. B-g ne 'kažnjava'. On nas samo vodi putem koji smo mi izabrali, kakve god bile posljedice.

Odjeljak govori i o nekim drugim stvarima, ali priča o uhadama je glavni događaj.

Rabini nam kažu za uhode da su to bili istaknuti ljudi, vođe naroda i pravedni muškarci. Ovo povlači za sobom očigledno pitanje o tome zašto su oni učinili to što su učinili. Kako su mogli napraviti tako veliku pogrešku – povesti čitav židovski narod u pobunu protiv B-ga?

Srednjevjekovni židovski učenjak, Majmonides, daje vrlo odvažnu tvrdnju o prirodi slobodne volje. On kaže da svaki pojedini čovjek, bez iznimke, ima potencijal da postane istaknut u pravednosti poput Mojsija ili zao poput Jeroboama (kralja koji je židovski narod vratio u poganski nemoral).

Mi ljudi sačinjeni smo od dva dijela. Jedan dio nas je b-žanski i čist i to je naša srž, naša duša. Ali postoji i drugi dio, naš ego, kojeg privlače iluzije onoga što svijet ima za ponuditi. Kada čovjek gleda u pravcu svoje duhovne srži, nema granica visine na koju može poletjeti i ljudske veličine koju može postići. Potencijal duše je, nakon svega, beskonačan jer je izravno povezan s B-gom. No, jednako tako, kada čovjek ignorira mudrost koju mu njegova duša konstantno šapuće, kada gleda na ono što je privlačno i zavo-

dljivo, ali iluzorno, na snove i želje ega, postoji jednako tako beskonačan potencijal da izazove bol i razaranje kod samog sebe i kod onih oko njega. Primjera ne nedostaje. Samo pročitajte novine bilo kojeg dana u tjednu.

Ali, ovo je ključna stvar... svi mi variramo; pravedan čovjek nije pravedan 24/7. Postoje trenuci kada pomisli njegovog ega izgledaju nevjerovatno privlačno. I on krene za njima. Slično tome, 'zao' čovjek također nije zao 24/7. Postoje momenti kada ga dodirne njegov ljudski duh i ima mogućnost donijeti drugačije odluke. I tako učini. Prošle godine, na jednoj od naših konferencija, govorio je 36-godišnji čovjek koji je bio pušten iz zatvora nakon skoro 20 godina neprekidnog pritvora. Da ste ga čuli kako govori, uvidjeli biste da čak i 'zao' čovjek ima kapacitet vidjeti nešto drugačije i nadvladati svoju prošlost.

Priča koju sam spomenuo u uvodnom dijelu jednostavan je primjer toga koliko se u osnovi pristojno ljudsko biće može izgubiti u svom egu na određeni vremenski period i učiniti nešto čime je, kada se njegova b-žanska priroda uzdigne na površinu, i on sam zgrožen. Po mom mišljenju nije uopće bilo upitno da li je čovjeku na tom letu bilo žao; ne samo da mu je bilo žao, on je bio zgrožen svojim ponašanjem.

Uhode su bili ljudi poput svih nas. Oni su bili pravedni muškarci koji su se izgubili u zbunjenosti konfuznog svijeta i kao rezultat toga donijeli neke vrlo loše odluke. I, nažalost, te odluke su imale ozbiljne posljedice.

Ja poprilično vjerujem u ideju Majmonidesovih tvrdnji. Svatko od nas, u svakom trenutku, ima potencijal za nevjerovatna i kontinuirana velika djela. Moramo si samo dozvoliti da budemo pokrenuti snagom naše vlastite duše i zatim izabrati da slijedimo smjer kojim nas ona vodi.

Šabat šalom ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Čovjekova potraga za smislom

Postoje dvije epizode s uhodama upućenim u Kanaan. Oni koje je poslao Mojsije izazvali su katastrofu zbog koje još uvijek, tisućama godina kasnije, trpimo, dok su oni koje je poslao Jošua doveli do trijumfa. Otkuda ova radikalna razlika?

Hašem je Izraelcima obećao osvajanje Kanaana, no njima je nedostajalo pouzdanja i vjere u Hašema. Poslali su uhode da vide jesu li uistinu sposobni osvojiti zemlju. Jošue uhode nisu gajile takve sumnje. Njih je jedino zanimalo koji je najbolji način da to postignu.

Ovo je poruka za sva vremena. Ako se pitate jeste li ili niste u stanju postići svoj cilj, pojavit će se mnogo sumnji, i možda ćete zaključiti da to niste u stanju učiniti. Ako ste čvrsto odlučili da ćete to učiniti, i samo tražite najučinkovitiji način za to, uspjeh će vam biti na ruci.

Kod ovisnosti, mi si ne možemo priuštiti da razmišljamo možemo li se oporaviti ili ne. Nemamo drugog izlaza. Ako smo odlučni da ćemo se oporaviti, i tražimo najbolji način da to učinimo, uspjeh će vam biti na ruci.

"Kome se iskazuje poštovanje? Onome koji poštuje druge" (Pirke Avos 4,1)

Tijekom ljeta, svaki Šabos govori-mo Pirke Avos. Čujemo li ono što čitamo?

Samopoštovanje je kamen temeljac (dobrog) zdravlja, kako emocionalnog tako i fizičkog. Neutemeljeni osjećaji manje vrijednosti i nedo-

raslosti mogu slomiti čovjeka i dovesti do depresije i različitih destruktivnih ponašanja. Način na koji sebe vidimo utječe na sposobnost učenja i rasta, povezivanja s drugima - obitelji, prijateljima, poslom, pa čak i B-gom.

Ali na koji način čovjek formira sliku o sebi? Vrlo često po tome kako vidi da ga drugi cijene. Tora to kaže vrlo jasno. Uhode koje je Mojsije poslao da izvide Kanaan izvijestili su da zemlju nastanjuju divovi. "U našim smo si očima izgledali poput skakavaca, a tako smo i njima izgledali" (*Brojevi 13,33*). Rebbe Yitzhak Meir iz Gura komentirao je: "Kako misliš o sebi tako ćeš misliti da te drugi vide."

Ako ste čvrsto odlučili da ćete nešto ostvariti, i samo tražite najučinkovitiji način za to, uspjeh će vam biti na ruci.

Drugim riječima, vi niste ono što mislite da jeste i niste ono što drugi ljudi misle da jeste. Nego ste ono što mislite da drugi ljudi misle da jeste, a u vezi toga možete biti u zabludi. Kod većine ljudi način na koji vide sebe ovisi o drugima. Oni traže odobravanje, vjeruju da ljubav, prihvaćanje, sigurnost i spasenje ovise o onome što drugi odobravaju.

Ali što to drugi odobravaju? Što oni cijene? U današnjem svijetu Tora ljude se smatra uvažanima zbog toga što su izuzetno učenici, izuzetno bogati, ili se nečime ističu. Ali gdje se tu nalazi "prosječni čovjek"? Iako možda ima neko znanje o Tori, on

nije izuzetni učenjak, i mada može platiti račune, on nije osobito bogat. On se osjeća izgubljeno u toj zbrci, i taj osjećaj prenosi na svoju djecu.

Ali judaizam nije bio predviđen da bude elitističko društvo. "Vi ste djeca Hašemu" (Pnz 14,1), rečeno je *Klal Jisraelu*, cijelom Izraelu. Svaka osoba je mila Hašemu.

Svaka osoba ima sebi svojstvenu vrijednost, bez obzira što drugi mislili o njoj. Naravno, ta unutarnja vrijednost, B-žja prisutnost u čovjeku, stavlja veliku odgovornost da stvori ovaj ogroman potencijal i da sebe učini prikladnom ambalažom za nešama.

Zašto onda tražimo od drugih da potvrde našu vrijednost? To je zato što nas *jecer hara* pokušava slomiti da nas navede da se osjetimo manje vrijednima. Talmud kaže da *jecer hara* iz dana u dan jača i pokušava slomiti osobu. Ako uspije osobu baciti u depresivni osjećaj manje vrijednosti i nedostojnosti, može je paralizirati do te mjere da ona ne može biti produktivna. Moramo se oduprijeti ovom napadu *jecera hara* i osjećati se dostojnima. Naravno, ne možemo biti nemarni prema našoj obavezi da postanemo ono što možemo biti.

Vrijednost kojom društvo vrednuje ljude lažna je, i nije realno očekivati da ćemo mi promijeniti društvo. Trebamo biti svjesni naše unutarnje vrijednosti i veličine. Svaki dan bismo trebali započeti s mišlju što danas možemo učiniti kako bismo sebe ispunili i trebali bismo biti ponosni na ono što jesmo.■

Rabbi Dovid Goldwasser:

Suzdržavanje od sramoćenja drugih

Talmud uči (Gitin 36b), "O onima koji su poniženi, ali ne uzvraćaju uvredom, o onima koji su slušali kako ih se sramoti, ali ne vraćaju na isti način, o onima koji provode Hašemo^u volju iz ljubavi i koji su sretni čak i kad trpe, o njima pasuk kaže, 'Oni koji vole Hašema bit će kao snažno sunce koje se uzdiže.'"

Sefer haharedim objašnjava da ima tri razine strpljivosti ili suzdržanosti. Prva razina je *hane'elavin v'einam olvim* – premda uvrijeđena, osoba ne uzvraća uvredom, ali o njoj raspravlja. Druga razina je *šomin herpasan v'ein meišivim* – ogorčen je i uvreda ga boli, ali drži to u sebi i uopće ne odgovara na uvredu. Treća i najviša razina je *osin neiahava us'maihin b'jesurin* – ne samo da ne odgovara na uvredu, nego je i ve-seo. *Emuna* tog čovjeka je ogromna. On zna da Hašem sve vrijeme pazi na svakoga i da je poniženje koje je doživio vrsta *jesurima* (patnje) koji postoji na ovome svijetu.

Sefer *Šemiras halašon* napominje da osoba koja postigne tu treću razinu *savlanusa* – strpljenja – zaslužuje veliku čast. Njegova duša je dospjela do razine svetosti koja je proizašla iz čiste i apsolutne vjere u Hašema i u to da On vodi ovaj svijet božanskom providnošću, kao što je rečeno (Jirmijahu 32,19), "Tvoje oči nadgledaju putove kojima čovječanstvo ide, kako bi svatko dobio prema onome što čini i u skladu s posljedicama svojih postupaka."

Medraš tanhuma kaže da se čovjek treba više radovati kada doživi *jesurim*, nego kad sve ide kako treba

**Sve riječi koje će
povrijediti neku osobu,
bilo da su izgovorene
izravno ili iza leđa,
smatraju se za lašon hara.
Taj je grijeh mrzak
Hašemu.**

jer bi to moglo značiti da njegove *aveiros* (grijesi) nisu oprostene. Zapravo, R. Elazar je mišljenja da čovjek treba biti zahvalan Hašemu u

doba nevolja i teškoća jer njihova je svrha da čovjeka približe Hašemu, kao što je rečeno u Mišlej (Propovjednik 3,12), "Hašem grdi onoga koga voli." Treba prihvatiti svoj *jesurim* jer je nagrada bezgranična.

Nadalje učimo (*Tehilim* – Psalmi 37,7), "Dom laHašem v'hisholel lo – Čekaj u tišini da te Hašem spasi i čekaj ga s čežnjom." Naši mudraci to tumače ovako: *Hakadoš baruh Hu* čeka da čovjek prihvati svoje *jesurim* kao *halil*, kao da su ugodni poput glazbe.

Ostati miran pred uvredama i sramoćenjem, nesumnjivo pripada

(nastavak s 24. stranice) **Rabbi David Goldwasser: Suzdržavanje od sramoćenja drugih**

prihvatanju *jesurim b'ahava*, s lju-
bavlju.

Pesah Einajim dodaje da to razja-
šnjava *ma'amar hazal* (ono što su rekli
učenjaci) u *Pirkei Avos* (1,17), "V'lo
macai laguf ela štika – Ni za koga
nisam našao ništa bolje od šutnje."
Bartenura objašnjava da osoba koja
odšuti kad čuje da ju netko sramoti,
jede i pije, te ima *parnasa* – dobro je
– jer njezine *aveiros* su oprostene.
Umjesto da fizički osjeti *jesurim* –
laguf, tjelesno – ona je uvrijeđena i
osramoćena, ali ostaje šutjeti.

Treba, međutim, napomenuti da
mada onaj koga se vrijeđa može
dobiti veliku nagradu, to niučemu
ne umanjuje zabranu uvrede druge
osobe.

Ramhal tumači da se sve riječi
koje će povrijediti neku osobu *klal*
Jisroela, bilo da su izgovorene izra-
vno ili iza leđa, smatraju za *lašon*
hara. Taj je grijeh mrzak Hašemu i
kad ga netko počinio kao da poriče
Hašemovo postojanje. Dakle, onaj
tko nekoga osramoti, nije kažnjen
samo radi srama kojeg je prouzro-
čio, nego i zbog teške *aveiro*, *lašon*
hara.

Zatim naši mudraci raspravljaju o
Talmudu (*Bava Mecia 58b*) u kojem
se kaže, "Tko javno sramoti svoga bli-

žnjeg, kao da ga je ubio." Ako je tako,
ulazi li to u kategoriju *jeherag v'al*
ja'avor – da je bolje biti ubijen, nego
li osramotiti nekog drugog? Iako bi
to moglo poslužiti kao argument,
poznato je da Tora tu zabranu ne
ubraja u tu kategoriju. Ipak, to ni-
kome ne daje slobodu da vrijeđa i
sramoti drugu osobu.

Hazon Iš je jednom u pratnji jed-
nog od svojih učenika putovao ce-
stom u blizini grada Velenik. Kad
su došli do predgrađa, jedan mješ-
tanin ih je primijetio i počeo im se
rugati i vrijeđati ih.

Talmid koji je bio s Hazon Išom,
počeo je odgovarati na uvrede.

Hazon Iš ga je opomenuo i rekao,
"To nije ono što *ben Tora* radi."

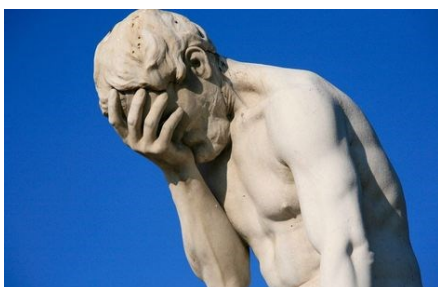
Učenik upita, "Kako *ben Tora*
odgovara?"

Hazon Iš se zagleda u njega i
blago reče, "*Ben Tora* uopće ne
odgovara."

Meiri objašnjava zašto ih se us-
poređuje sa suncem. Sunce i mjesec
su prvotno bili jednako veliki. Ali
mjesec je kasnije umanjen jer je pri-
govarao da ne može dvoje istodo-
bno vladati.

Zato, kad se nekoga vrijeđa, a on
ne odgovara, bit će kao sunce koje je
imalo veliku moć i nije odgovaralo
mjesecu.■

Prevela Dolores Bettini

Rabbi YY Jacobson:

Plesati u ritmu kreativnosti

Zašto su uhode osuđene jer su iznijele činjenice?

Ono teško obavljam odmah; za nemoću nam treba malo više vremena. — General Montgomery

Rupa u krovu

Rabin stoji pred svojom zajednicom i izvještava ih da je otkrivena golema rupa na krovu sinagoge.

"Čujte, imam za vas jednu dobru i jednu lošu vijest", nastavlja rabin. "Dobra je vijest da imamo novca da je popravimo; loša je vijest da je taj novac u vašim džepovima."

Ako pobijedimo?

Stara je to anegdota. Prije mnogo godina, izraelski parlament, Kneset, sazvao je hitnu sjednicu kako bi pronašao rješenje za izraelsko gospodarstvo.

Jedan genijalni ministar je rekao: "Objavimo rat Sjedinjenim Državama, a onda ćemo, nakon potpunog uništenja koje će nam Amerika nanijeti, primiti milijarde dolara za obnovu, poput Njemačke i Japana."

"Zvuči sjajno", odgovorio je drugi član Kneseta. "Samo ima jedan problem: Što ćemo učiniti ako dobijemo rat?"

Dvanaest Židova na misiji

Ovo tjedni odjeljak Tore, Šelah, pripovijeda priču o dvanaestorici ljudi koje je Mojsije poslao iz pustinje da izvide Kaanansku zemlju i njezine stanovnike. Svrha njihova putovanja bila je pripremiti Židovski narod za kasnije osvajanje i naseljavanje Zemlje.

Pri ispraćanju uhoda na misiju, Mojsije im je dao popis pitanja na koja su morali odgovoriti. "Pogledajte Zemlju", rekao im je Mojsije. "Kakva je? I narodi koji u njoj prebivaju – jesu li jaki ili slabi? Jesu li malobrojni ili mnogobrojni? I kakva je zemlja u kojoj prebivaju – je li dobra

ili loša? I kakvi su gradovi u kojima prebivaju – jesu li otvoreni ili utvrđeni?"

Kada se dvanaest uhoda vratilo sa svog četrdesetodnevnog obilaska Izraela, iznijeli su narodu izvještaj o tome što su otkrili.

"Stigli smo u Zemlju u koju si nas poslao", rekoše uhode, "i doista, nje me teče mlijeko i med, a ovo su njezini plodovi. Ali narod koji prebiva u zemlji moćan je, gradovi su snažno utvrđeni, a vidjeli smo i potomke divova. Ne možemo nadvladati taj narod jer je prejak za nas", objaviše.

Taj je izvještaj demoralizirao Židovski narod i iscrpio mu motivaciju za ulazak u Zemlju. Kao rezultat toga, uhode su umrle i velik dio te generacije izumro je u pustinji, nikada ne dospjevši u Obećanu Zemlju. Samo 39 godina kasnije, 1276. godine pr. n.e., djeca i unuci te generacije prešli su granice i nastanili se u Obećanoj Zemlji.

Ubij glasnika?

Jedno od mnogih pitanja koje postavljaju biblijski komentatori tiče se razloga zbog kojeg su uhode osuđene i kažnjene. Mojsije im je dao detaljan popis pitanja o Zemlji, dao im je uputu da sami procijene što će narod zateći po dolasku.

Upravo to su uhode i učinile. Vratile su se s odgovorima na sva Mojsijeva pitanja i izvijestile o onome što su smatrale stvarnošću. Da je Mojsije očekivao od njih da prikriju svoja zapažanja – da Zemlju nastanjuju moćni ljudi i da su gradovi snažno utvrđeni – ne bi ih uopće ni slao!

Zašto su ti ljudi bili osuđeni jer su prenijeli ono što su vidjeli? Nije li ovo slučaj "ubij glasnika"?

Izazivanje paralize

Odgovor glasi: da su uhode samo izvijestile Mojsija i narod o stanju

stvari onako kako su ga vidjeli, sve bilo u redu. Ali oni su učinili više od toga. Oni su probleme koje su uočili iskoristili kao izgovor da pokleknu pred strahom.

Da su se uhode vratile i rekle: "Hej, ljudi, vidjeli smo moćan narod i dobro zaštićene gradove u Zemlji, pa sada trebamo osmisliti djelotvornu strategiju kako da provedemo našu zahtjevnju misiju", svoj bi zadatak izvršile besprijekorno. Onog trenutka kada su na prepreke reagirali riječima "Mi to više ne možemo", odvratile su cijeli narod od njezine B-gom dane sudbine.

Uhode su osuđene jer su legitimno i važno pitanje "Kako ćemo to učiniti?" zamijenile očajnim i bespomoćnim zaključkom: "To nikada nećemo moći!"

Pobjeđivanje vlastite tame

Svatko od nas ima područje u svom životu koje treba osvojiti, teren koji treba preobraziti u "svetu zemlju". Neki od nas trebaju se suočiti s traumom, strahom, nesigurnošću, iskušenjem, ovisnošću ili stidom. Moramo se suočiti s izazovima unutar svoje psihe, svojih brakova i svojih obitelji. Budući da su izazovi na putu oporavka ponekad zastrašujući, prirodno dolazimo u iskušenje povjerovati da nismo u stanju prevladati svoju tamu pa se predamo pred tim preprekama.

Razumljivo je osjećati se tako, ali ako se tome predate, to će vam oduzeti priliku da oslobodite svoj život i stignete u svoju osobnu "Obećanu Zemlju". Izbor rezignacije primorava vas da ostanete zarobljeni u jaloj pustinji sačinjenoj od stida i očaja.

Pitanje ne bi trebalo biti: "Mogu li ja to?" Jer to je pitanje koje proizlazi iz mog unutarnjeg osjećaja nedoraslosti situaciji. B-g vas je zasnovao s ljubavlju, i na dan kada ste rođeni On je proglasio da svijet bez vas nije potpun. Kako se kaže, ponekad, kad

(nastavak s 26. stranice) **Rabbi YY Jacobson Plesati u ritmu kreativnosti**

se nađete na mračnom mjestu pomislite da ste zakopani, ali zapravo ste posađeni. Resursi za popravak "rupe na našem osobnom krovu" su tu. Imam snage napustiti vlastitu pustinu i pronaći svoje svjetlo, radost i cjelovitost. B-g me poslao na svako od mojih životnih putovanja sa sigurnošću da unesem svjetlost u svoju ta-

mu i otkrijem svoju unutarnju beskonačnost, kao B-žji ambasador ljubavi, svjetla, iscjeljenja i nade.

Priča o uhodama je naša osobna priča. Moja trauma mi govori: "Ne mogu", i imam sve emocionalne dokaze i podatke da podrže moj zaključak. No, uz mnogo empatije i vjere u svoje unutarnje B-žansko bi-

će, mogu otkriti dublju, neokaljanu, neustrašivu srž koja ima snage reći: Ja mogu, i ja hoću; daj da smislim kako. Želim plesati u ritmu kreativnosti i povezanosti, a ne očajavati u ritmu preživljavanja i usamljenosti.

Ne pitajte "da li", već "kako". ■

Rabbi Chanan Morrison, Rav Kook Torah:

Odbacivanje Zemlje Izraela

"I [uhode] počеше govoriti loše o zemlji koju su izvidjeli." (Br. 13:32)

Potresan se razgovor odvijao u Beit HaRavu, domu Rava Kooka u Jeruzalemu, nedugo nakon završetka Drugog svjetskog rata. Glavni rabin preminuo je deset godina ranije, i na čelu stola sada je sjedio njegov sin, Rabbi Tzvi Yehudah Kook.

Za šabatnim stolom jedan je sudionik pokrenuo uznemirujuću temu: fenomen posjetitelja koji obilaze *Erec Jisrael* i potom, po povratku kući, kritiziraju zemlju. "Ti se posjetitelji žale na sve: vrućinu, siromaštvo, zaostalost, političku situaciju – i obeshrabruju druge Židove da razmišljaju o preseljenju ovamo", jadao se.

Rabbi Tzvi Yehudah je odgovorio prepričavajući sljedeću alegorijsku priču, koju je čuo u ime Rabbi Samuela Mohilevera, rabina Bialystoka.

Neuspjeh spoja

Jednom davno, neki je imućan čovjek zatražio ruku određene mlade dame. Bila je najljepša djevojka u gradu i posjedovala je mnoge talente, kao i uistinu profinjen karakter. Njezina obitelj nije bila dobrostojeća, pa su bili oduševljeni potencijalnim spojem s imućnim gospodinom.

Mladu ženu, međutim, taj spoj nije zanimao. Bogat ili ne, za potenci-

jalnog se prosca znalo da je grub i neotesan. Odbila je susresti se s njim.

Otac ju je zamolio da se nađe s mladićem u njihovoj kući, kako bi se izbjegla neugodnost po mladića. "Zapamti," rekao je, "samo jedan susret ne znači da se moraš udati za njega." Da bi ugodila ocu, mlada je žena pristala.

Sljedećeg šabatnog poslijepodneva mladić je, kako je dogovoreno, stigao u kuću i otac ga je srdačno primio. Ubrzo nakon toga, ušla je njegova kći. Međutim, kosa joj je bila neočešljana, i nosila je izbljedjelu, zgužvanu haljinu i otrcane kućne papuče. Zgrožen njezinim neurednim izgledom, mladiću nije trebalo dugo da se ispriča i žurno ode.

"Ono što svi govore o ovoj djevojci – nije istina", uskliknuo je zapanjeni mladić svojim prijateljima. "Ona je odvratna!"

Rabbi Tzvi Yehudah nakratko se zaustavio, promatrajući goste okupljene oko stola. "Na prvi pogled, činilo bi se da je drski mladić odbio tu mladu ženu. Ali zapravo, ona je bila ta koja je njega odbila."

"Isto vrijedi i za Zemlju Izraela", objasnio je rabin. "*Erec Jisrael* je posebna zemlja, spremna prihvatiti samo one koji su prijemčivi za njezine jedinstvene duhovne kvalitete. Zemlja ne otkriva svoju unutarnju ljepotu svima koji je posjećuju. Nisu svi dostojni osjetiti njezinu posebnu

svetost."

"Možda se čini da su nezadovoljni posjetitelji ti koji odbacuju Zemlju Izraela", zaključio je. "Ali zapravo, Zemlja je ta koja odbacuje njih!"

Tišina ispunjena razmišljanjem preplavila je sobu. Prisutni su bili zapanjeni pričom i rabinovim nadahnutim izlaganjem. Tada je jedan od gostiju primijetio: "Reb Tzvi Yehudah, vaše su riječi dostojne sina vašeg cijenjenog oca, neka sjećanje na njega bude na blagoslov!"

Vidjeti dobro Jeruzalema

Odgovor Rabbi Tzvi Yehude doista je bio dostojan sina Rav Kooka. Kada bi mu posjetitelji iz drugih zemalja prišli tražeći blagoslov, Rav Kook bi citirao iz Knjige Psalama: "Neka te blagoslovi B-g sa Ciona" (128:5).

Zatim bi upitao: "Što je točno taj 'blagoslov sa Ciona'?" Zapravo, sadržaj blagoslova opisan je u nastavku stiha: "Da vidiš dobro Jeruzalema."

Rabin bi objasnio: "Stih ne kaže da bi netko trebao zaslužiti vidjeti Jeruzalem; nego da bi netko trebao zaslužiti vidjeti 'dobro Jeruzalema'. Mnogi ljudi posjećuju Jeruzalem. Ali koliko njih zasluži vidjeti unutarnje dobro skriveno u svetom gradu?"

"I to," zaključio je, "jest B-žji posebni blagoslov sa Ciona." ■

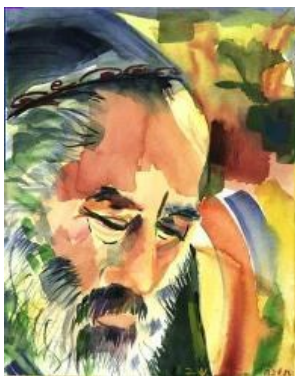
Rabbi Shlomo Carlebach:

Svetost zemlje i njenog naroda

U nekim periodima ruska je policija mogla na vrlo lak način zaraditi novac. Uhapsili bi *yidelea* (Židova) pa onda rekli zajednici da mora položiti jamčevinu ako ga žele osloboditi iz zatvora, a to je značilo dati otkupninu.

Dogodilo se tako da je u Mezriču bio šef policije koji je uzimao novac od Ruske vlade. Ta je informacija došla do njegovog šefa u St. Petersburgu koji je poslao svog knjigovođu da provjeri policijske knjige. E, sad, policajac je pronevjerio deset tisuća rubalja. Znao je da će, ako u roku od dvadeset četiri sata te novce ne položi na račun, biti uhapšen. Zato je Ruski policajac odlučio uhapsiti Židova i natjerati zajednicu da položi novac za njegovo oslobođenje.

U Mezriču je živjelo dvoje siročadi koji nisu imali nikog svog na svijetu, sve dok se nisu upoznali. Oni su se zaručili. Kako nijedno od njih nije imalo nikakvu familiju, zajednica se udružila da im priredi lije-

po vjenčanje. *Hupa* (obred vjenčanja, *op.pr.*), kao na svim Židovskim vjenčanjima trebala se održati noću, pod zvijezdama.

Ali tog jutra, dok je mladoženja bio na putu u *mikve* (obredna kupelj za ritualno očišćenje, *op.pr.*) na ulici ga je zaustavio policajac i uha-

psio. Rekao je svim starješinama sinagoge, "Ako želite da ovaj mladoženja stigne na svoje vjenčanje, bolje vam je da do večeri stavite deset tisuća rubalja na moj radni stol".

Policajac je bio toliko odlučan da ne dozvoli pregovore o otkupnini da je otišao čak tako daleko da je na svoja vrata objesio obavijest: "Bilo koji Židov koji mi dođe bez tisuću rubalja u rukama biti će pogubljen."

Zajednica je bila neutješna. Deset tisuća rubalja bio je iznos iznad njihovih finansijskih mogućnosti. Srećom, tri najvažnija učenika Magida iz Mezriča bila su tamo u to vrijeme: Alter Rebe, koji je tada imao sedamnaest godina i još nije bio rabin, Reb Levi Yitzhak iz Berdičeva, koji je imao već dvadeset i sedam godina te Reb Mendele Vitebsk koji je bio malo stariji, recimo trideset i jednu godinu. Njih trojica su se sastali u sinagogi i razgovarali.

"Moramo izvući tog mladog čovjeka iz zatvora! Na samo zato što se ženi večeras, već jer je on siročče, bez roditelja. On nema nikog svog na svijetu da ga izbavi."

U to je vrijeme vladalo veliko jedinstvo u getu, *Baruh HaŠem* (Hvala B-gu, *op.pr.*). Dok su rabini razgovarali, zajednica se udružila da proda što se god moglo prodati. Nakon što su napravili procjenu otkrili su da čak i ako svi prodaju sve što imaju – kuće, krave, kokoši, jastuke, vilice, žlice, lončice za kavu, čak i svijećnjake – najviše što mogu prikupiti bilo je petsto rubalja. Ako prodajom ne mogu prikupiti potrebnu sumu novaca, nisu znali što dalje da rade. Očito im je trebao neki dobročinitelj.

No, u Mezriču je postojao jedan

bogat čovjek po imenu Ze'ev, ali on je nedvojbeno bio najveći škrtac na svijetu. Ze'ev, *mamash* (stvarno, *op.pr.*) nikada u svom cijelom životu nije dao ni novčića. Ispred svoje kuće je čak imao natpis, "Svim prosjacima: Tkogod da nedopušteno uđe na moj posjed pucat ću na njega." I on bi to stvarno i učinio. Najgori je bio način na koji se obogatio. U to vrijeme Židov se nije mogao obogatiti sam. Ako ste se htjeli obogatiti morali ste konvertirati. Zato je Ze'ev, bez previše razmišljanja, promijenio svoju vjeru.

Alter Rebe, koji je mirno razmišljao za sebe, obratio se Reb Levi Yitzhaku iz Berdičeva i Reb Mendelu Vitebsku i rekao: "Jedini koji nam može dati novac je Ze'ev škrtac."

"Vi ste ludi!"

"Ja ne mislim tako! Sve s Neba ukazuje na njega. Uostalom, nema nikog drugog s finansijskim sredstvima koja trebamo."

"Što će biti ako on bude pucao?"

"On neće pucati. Ja idem do njega sad odmah."

"Ako vi idete, bolje da nas povedete sa sobom radi zaštite."

Alter Rebe je promislio o tome. "Možete ići samnom pod jednim uvjetom: da samo ja pregovaram. Štogod ja predložim, vi se samo smiješite. Ne toliko da širom zinete jer ćete sve upropastiti."

Iako je Alter bio najmlađi od njih trojice, on je *mamash* bio vrlo snažan. Ostali su pristali na njegov uvjet mada su mislili da neće uspjeti. Samo je Alter Rebe bio uvjeren da može dobiti novac.

(nastavak s 28. stranice) **Rabbi Shlomo Carlebach: Svetost zemlje i njenog naroda**

Prvo čudo bilo je da je Ze'ev škrtac bio toliko šokiran kad je vidio delegaciju rabina na svojim vratima da nije bio u stanju pucati. Alter Rebe je rekao. "Oprostite nam. Mi ne bismo bili drski da vas tražimo pomoć, ali nemamo izbora. Vjenčanje tog mladog čovjeka je večeras. On je siroče. Šef policije ga je uhapsio bez razloga i neće ga osloboditi dok mi ne prikupimo deset tisuća rubalja."

Ze'ev škrtac je sa suzama u očima rekao. "To je vrlo potresna priča. Naravno da ću vam pomoći!" Otišao je u svoj ured i vratio se s jednim novčićem – jedan jadan, sramotni novčić kojeg je on godinama držao u uredu za slučaj "krajnje nužde".

Reb Levi Yitzhak iz Berdičeva i Reb Mendel iz Vitebska, *mamash*, su htjeli skočiti za vrat škrtca i srušiti ga na zemlju. Jedan novčić! Ali Alter Rebe ih je oštro pogledao da ih podsjeti na njihovo obećanje. Onda je pružio Ze'vu ruku.

"Puno vam hvala. Niti ne znate što ste učinili za tog mladića. Blagosiljam vas da bi vam B-g dao u vašem životu snage da napravite još dobrih dijela poput ovoga."

Tri su čovjeka otišla i hodala u tišini, zadubljena u svoje misli.

Prošli su otprilike pola kvarta kada je Ze'ev škrtac poslao slugu da ih pozove natrag. "Molim vas, vratite se. Želim više pomoći."

Požurili su natrag. Na vratima je Ze'ev škrtac tražio po svom džepu i pružio im još jedan novčić.

Reb Levi Yitzhak iz Berdičeva i Reb Mendele Vitebsk stisnuli su svoje zube da zadrže usta zatvorena. Ali u svojim dušama oni su vrištali: "Kakva *hucpa!* (bezobrazluk, *op.pr.*) Misliš li ti da imamo vre-

mena za ovakve gluposti s tvojim novčićima?" Jer oni su znali da sat otkucava i da bi takvim tempom potrajalo godinama da skupe tisuću rubalja. Ali držali su se svog obećanja Alter Rebeu i nisu progovorili niti jednu riječ.

Ponovo se Alter Rebe rukovao sa škrtcem, blagoslovio ga i rekao: "Puno vam hvala. *Hašem* će vas sigurno nagraditi za to što ste učinili za ovu siročad."

Da skratim priču, pregovaranje sa Ze'evom je trajalo neko vrijeme. Svaki put, on im je ponudio po još jedan novčić. Alter Rebe ne samo da je bio strpljiv nego je na svaki novčić koji mu je dao Ze'ev škrtac uzvraćao kao da je najveći dar na svijetu.

Tek tada je došlo do napretka. Ze'ev škrtac je počeo davati rublje! Umjesto svaki puta po jednog novčića, došao je na pet, deset, stotinu, tisuću. Na kraju im je dao cijelih deset tisuća rubalja.

Tri su rabina jako zahvalila škrtcu i odjurila u policijsku stanicu da spase mladića. Nije samo mladoženja bio sretan, nego je i Ze'ev postao preobraženo ljudsko biće. Njegova je duša bila potpuno pročišćena. Nakonolikih godina u kojima nije imao nikakvog dodira sa Židovskom zajednicom, on je otrčao kući da se odjene za vjenčanje gdje je, naravno, bio počasni gost.

U međuvremenu je policajac, sam u svom uredu s deset tisuća rubalja na svom radnom stolu, pomislio: "Zašto bih ja dao ovih deset tisuća rubalja sutra ujutro vladinom službeniku? Zašto da ne nestanem i živim kao kralj na nekom drugom mjestu?" Jer u to vrijeme ste u Rusiji vrlo lako mogli nestati i zametnuti si trag.

No, policajac nije samo nestao. Dok je on u svojoj glavi planirao kako da to izvede, pio je votku, čašu za čašom, sve dok se nije napio. Onda je upregao u kola svoje konje i krenuo na put, idući na zapad do mosta na rubu grada.

Vjenčanje se odvijalo na ravnicima uz rijeku u predgrađu grada. Tu su svi iz Židovske zajednice slavili s najvećom radošću, ne samo vjenčanje dvoje siročadi, nego i slobodu mladoženje – i povratak Ze'eva.

Šef policije, pijan do besvijesti, bio je u velikoj žurbi da izađe iz grada pa je počeo mahnito bičem udarati svoje konje. Udario je u most toliko snažno da je iz kola odletio u rijeku, gdje je odmah potonuo. U tom je trenutku torba s deset tisuća rubalja – koja je bila pored njega na sjedalu – odletjela iz kola na mjesto proslave vjenčanja, gdje je Ze'ev škrtac plesao kao lud. Torba je pala baš do njegovih nogu.

Inače bi Ze'ev škrtac uzeo svojih deset tisuća rubalja, no bio je toliko sretan da je ponudio novce paru kao poklon za vjenčanje.

Kasnije te noći, Alter Rebe, Levi Yitzhak iz Berdičeva i Reb Mendele Vitebsk opet su se našli u sinagogi. Dva starija rabina pitali su Alter Rebea: "Sveti brate! Što se to dogodilo sa Ze'evom? Kako ste znali što raditi?"

"Shvatite! Duhovno je Ze'ev imao snage da dadne samo jedan novčić, ali nitko ga nije htio primiti. Moje prihvaćanje tog prvog novčića dalo mu je snage da dadne još jedan više. Što je više davao, to je više želio dati, dok konačno nije postao toliko jak – kao Abraham – da nam je mogao dati svih deset tisuća rubalja." ■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

Tjedni Zohar: ŠELAH LEHA

Paraša Šelah Leha govori o svakodnevним izazovima s kojima se susrećemo kada nas doživljaj emocionalne reakcije zaslijepi, pa nas potom natjera da se ponašamo na način koji će proturječiti našim stvarnim interesima.

Paraša pripovijeda o vođama dvanaest plemena Izraela koji su poslani da "izvide zemlju Kanaan" (Brojevi 13,1). Ta priča otvara mnoga pitanja.

Zohar objašnjava da se naš svijet sastoji od dvije snage: muške snage - energije ljubavi, dobrote i dijeljenja, i ženske snage - energije primanja i osude. Jedan od simbola muške snage je Sunce koje uvijek sja, zrači svjetlošću i topline, i simbol je neograničenog davanja. Zato se ono uspoređuje s Mošeom, koji se u potpunosti predao svom narodu, te ga vodio četrdeset godina u pustinji. S druge strane tu je Mjesec koji simbolizira žensku snagu, koji nema svoje svjetlo, te je svo njegovo svjetlo odraz sunčeve svjetlosti.

Budući da nemamo svoga vlastitog svjetla, mi, ljudski rod, možemo se usporediti s Mjesecom.

Zohar objašnjava da sve dok su Izraelci lutali pustinjom Mošeova je uloga bila da svjetli i sja. Međutim, od trenutka kada su ušli u Obećanu zemlju nastupilo je njihovo vrijeme da sjaje i to je razlog zašto Moše nije mogao ući s njima, jer dok god sunce sija niti jedno druge tijelo ne može sjati.

U našoj paraši Moše provjerava je li njegov narod spreman sjati, i zato je rečeno "Šelah leha" (leha znači "za tebe"), u jednini, što znači da način na koji je Moše mogao znati da li on

može ući u obećanu Zemlju, je da ih pošalje "da istraže zemlju" ... "Ima li kakvog drva ili ne?" (Brojevi 13,20) - Trebalo je biti napisano "drveća", no ovo nas je trebalo podučiti da je Moše htio znati da li su se Izraelci mogli povezati sa svijesti Drveta života - svijesti koja pripada pobjednicima, ljudima koji su sposobni sjati čak i u najmračnijim trenucima.

Međutim, dok naša paraša počinje riječima "Pošalji neke ljude da obiđu zemlju ...", na kraju je ona poznata kao "paraša o uhodama", a ne o 'turistima' ili 'istraživačima'. Pa, što se dogodilo i promijenilo? Čini se da su od trenutka kada su ušli u zemlju uhode, koji su bili vođe dvanaest plemena, shvatili veličinu zadatka pred kojim su se našli - nastaniti zemlju - i da to ne mogu učiniti sami, i bez Mošea. Zohar također kaže da su možda isto tako shvatili da u novoj situaciji više neće moći zadržati svoje pozicije vođa. I od tog trenutka oni su samo tražili izgovore da se ne uđe u Obećanu zemlju (Slično tome, onoga trenutka kada nam se netko prestane sviđati mi mu počnemo nalaziti mane, čak i u stvarima koje smo do tada voljeli). I to je način na koji su oni od "turista" koji dolaze istražiti i doživjeti novo mjesto postali "špijuni" koji samo žele pronaći nedostatke.

U svakom trenutku svog života mi možemo donijeti odluku kako ćemo doživljavati putovanje na

kojem se nalazimo u B-žjem svijetu. Hoćemo li imati svijest špijuna (Drvo znanja), tako da tražimo nedostatke i stalno se žalimo, ili ćemo imati svijest turista (Drvo života) - da pokušamo uživati u svakom iskustvu koje doživimo i da iz njega izvučemo najviše što se može. Ako pažljivo pogledamo oko sebe, vidjet ćemo da oni koji imaju svijest turista uspijevaju u životu i postižu materijalna i duhovna ispunjenja, a oni koji imaju svijest špijuna naginju neuspjehu i krive cijeli svijet za to, te uvijek nađu nedostatke u ljudima oko sebe.

Deset špijuna vide sve u Obećanoj zemlji kao dokaz za njihove porazne prognoze, dok su s druge strane Kaleb i Jošua rekli da zemljom "... teče med i mlijeko" (Brojevi 14,8), i ako nas je B-g doveo tako daleko onda se vjerojatno nemamo zbog čega brinuti.

Međutim, pitanje je kako mogu tako različiti pristupi - "zemlja meda i mlijeka", i zemlja koja "proždire one koji u njoj žive" - postojati u isto vrijeme? A odgovor leži u riječima uhoda. Kad su se vratili u tabor oni su rekli: "Vidjeli smo tamo divove (potomci Anaka - diva, potječu od Nefilima). U našim vlastitim očima izgledali smo si poput skakavaca, a tako smo izgledali i njima". Što znači, da nas ljudi oko nas vide onako kako mi vidimo sebe.

Velika pouka ove paraše je da imamo izbora i da se trebamo boriti protiv svoje unutarnje "svijesti špijuna". Moramo si neprestano govoriti da gdje god se nalazili, ili s kim god bili, to je Obećana zemlja, zemlja meda i mlijeka, i da upravo tamo možemo pronaći sve što tražimo. ■

Prevela Tamar Buchwald

Biseri hasidske mudrosti

Ja i ti

Na povratku od svoga učitelja iz Mezriča, upravo kad je sunce već bilo na zalasku, jedan se hasid zatekne u Karlinu. Odluči on navratiti do svoga prijatelja Aarona i kod njega prenoćiti. Kada je pokucao na vrata, javi se glas s druge strane i upita: "Tko je?" Očekujući da će prijatelj prepoznati njegov glas, hasid se kratko oglasi: "Ja". Premda je pokušao još nekoliko puta, odgovora nije bilo, a vrata se nisu otvarala.

Shvativši da je u pitanju ozbiljan problem, hasid se nevoljko vrati u Mezrič. Čitavu godinu dana nije imao mira, polako ga je nagrizao osjećaj napuštenosti i izdaje, pa se on opet odluči zaputiti u Karlin. I ovoga puta dočeka ga isto pitanje, i opet on kratko odgovori, ali ovoga puta: "Ti!"

I vrata se istoga trena otvoriše, jer tamo gdje nema mjesta za dvojicu, ima mjesta za Jednoga.■

Priroda je strukturirana na takav način da nikada ne djeluje bez greške, jer kada bi u bilo kojem trenutku djelovala savršeno, više se ne bi mijenjala i težila prema savršenstvu. Činjenicu da postoji napredak, to neprekidno samopročišćavanje u postojanju, dugujemo toj čudesnoj pogreški, koju je *Ribono šelolam* (Gospodar svijeta) ugradio u svemir.

Svemir nikada ne može biti zadovoljan samim sobom, zato što je savršenstvo uvijek iznad postojećeg stanja. Tora nas uči da, što smo više u harmoniji sa načinom na koji je *Ribono šelolam* postavio stvari, što ne znači da trebaju biti savršene, već da teže boljem, više smo u dodiru s harmonijom koja je u svemiru, osjećamo se *gezunt* (zdravo).■

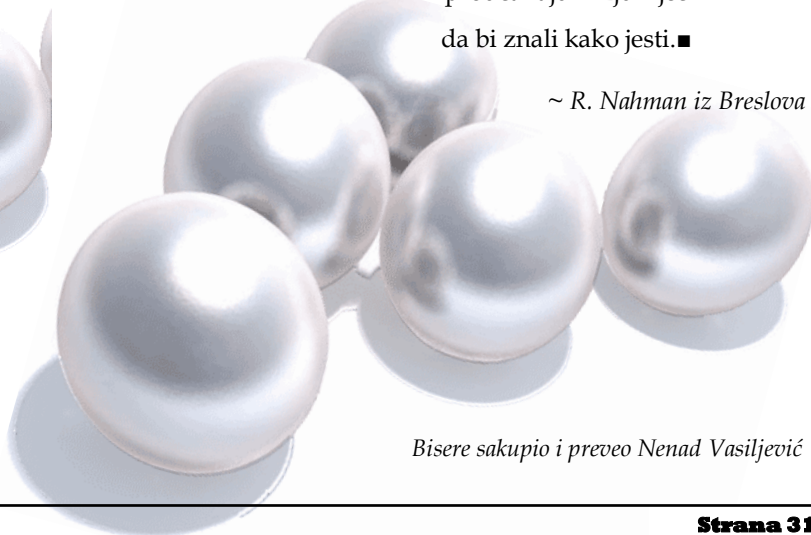
~ R. Zalman Schachter-Shalomi

Nastoji pretvoriti zadovoljenje tjelesnih potreba u duhovno iskustvo.

Ima ljudi koji jedu kako bi imali snage učiti B-žju riječ.

Drugi, koji su više okrenuti duhovnosti, proučavaju B-žju riječ da bi znali kako jesti.■

~ R. Nahman iz Breslova

Bisere sakupio i preveo Nenad Vasiljević

Alan Morinis

Program musara

Istina – Emet

Izvrtnje istine podgriza naše međusobno povjerenje, i podgriza našu dušu.

Istina je pečat B-žji. (Midraš – Pjesma nad pjesmama 1,9)

Još od vremena Talmuda (200-500 n.e.) u Židovskom folkloru nalazimo nagovještaje o umjetno stvorenim ljudima, nazvanima *golemi*. Golem izgleda i ponaša se poput čovjeka, i ima mnogo ljudskih osobina. No golem nastaje na čisto umjetan način. Tijelo se oblikuje od zemlje i vode, sve dok ne poprimi izgled ljudskog bića. Stvorenje se potom dovede u život, obično upotrebom čarobnih riječi.

Kaže se da je najčuvanijeg golema načinio Rabi Yehudah Loew, Maharal iz Praga, u 16. stoljeću. On je načinio tijelo od gline, i potom pjevao moćne molitve nad tijelom koje je ležalo. Na kraju je na čelo stvorenju napisao jednu riječ: *emet*, "istina". Tolika je životodavna sila istine.

A mi?

Netko te upita jesi li slobodan neku večer u tjednu. Ti nisi zauzet, ali ne želiš biti s tom osobom. Pa izmisliš da si zauzet i ispričaš se.

Silno želiš dobiti jedan ugovor (ili posao, ili pozivnicu, ili uslugu...) pa ti usne uzlepršaju u laskanju.

Nisi siguran da ćeš proći na ispitu, pa se pobrineš da sjedneš do najboljeg studenta na godini, kako bi, za svaki slučaj, mogao škicnuti k njemu za vrijeme pisanja testa da si pomogneš pri odgovaranju.

Imate li i kod vas primjera sitnih manipulacija s istinom, poput ovih, koje činite? Ako ste pažljivi i nitko vas ne primijeti, one nemaju nikakvih negativnih posljedica, zar ne? Ali ova vrsta ponašanja važna je za one na putu musara, ne zbog njihovih posljedica, već zbog onoga što ih pokreće. Odstranite ponašanje i gotovo sigurno je da ćete otkriti da je uzrok laži strah od nečega. Mi lažemo zbog straha da se ne bismo morali suočiti s razočaranjem druge osobe ili da razočaramo sebe same, ili iz straha od sramote, ili gubitka, ili bilo koje od brojnih drugih mo-

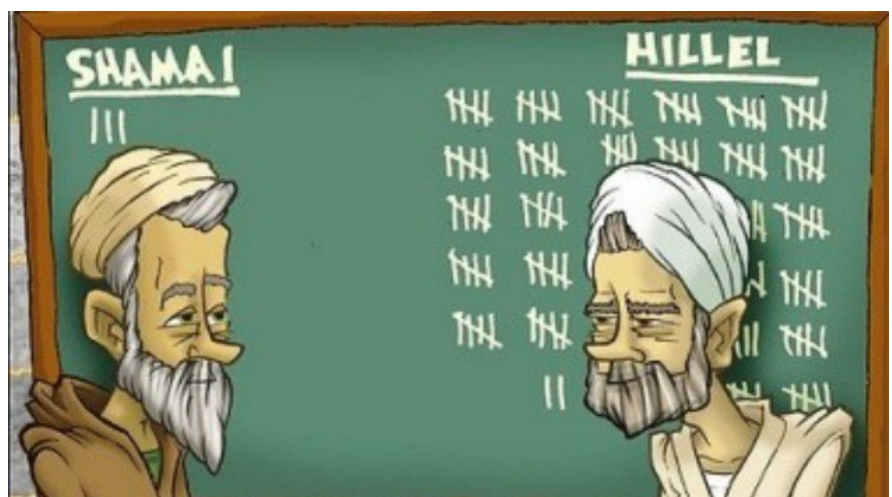
gućnosti.

Hilel i Šamaj

Fokus musara nije na istini kao da je ona nešto čvrsto, objektivno i izvanjsko. Umjesto toga, Židovska tradicija razumije da istina ovisi o situaciji, i da smo mi sami dio te situacije. Hajde da odmah ubacimo jedan varljivi primjer. Mogu si zamisliti da ste se našli u vrlo sličnoj situaciji, u kojoj su dužnost i istina u međusobnoj koliziji. *Micva* je razveseliti mladenku i mladoženju. I evo, mlada stoji pred nama: neprikladna, sva zgužvana, raščupana... Što uopće možete reći, a da zvuči kao pohvala? Ne možete pronaći ni ti jednu osobinu koja bi vam omogućila da ispunite zapovijed. U svakom slučaju, ne uz istinu. Onda, da li slažete ili kažete ogoljelu istinu o onome što vidite pred svojim očima?

Ovo pitanje je predmet rasprave dvojice velikih učenjaka koje se više puta ponavlja u Talmudu.

Jedan učenjak, Šamaj, zauzima stav

da mladenku treba pohvaliti prema dobrim osobinama koje ona sama posjeduje. Drugim riječima, morate gledati sve dok ne uspijete pronaći barem jednu hvalevrijednu osobinu, koliko god to teško bilo, i onda joj opjevati pohvalu za ono što ste pronašli.

Šamajev suparnik Hilel iznosi drugačije mišljenje. On kaže da sve mladenke treba pohvaliti da su "lijepa i elegantna."

Na to Šamaj uzvraća: "Što ako mlada šepa ili je slijepa, treba li je i onda pohvaliti kao 'lijepu i elegantnu'? Nije li nam Tora rekla 'Drž se podalje od laži' (Izlazak 23,7)?"

Šamaj je iznio dobru poantu, pozivajući se na vrlo jasno načelo navedeno u Tori: Nemojte lagati. Hilel ne odgovara Šamaju izravno na navod iz Tore. Umjesto toga, on odgovara usporedbom: "Kada netko kupuje neki manje vrijedan predmet na sajmu, treba li taj predmet u njegovom prisustvu hvaliti, ili mu u njegovom prisustvu treba nalaziti manu? Čini se da ga treba hvaliti."

Ova usporedba nije usporedba koju bih osobno pokušao braniti – izjednačiti mladu s robom koja se prodaje! – no pokušajmo to zanemariti i usmjeriti se na suštinu onoga što Hilel govori o istini.

Hilel nam kaže da nam prva briga ne bi trebala biti briga za samu istinu, već na učinak koji će naša izjava ostaviti na drugu osobu. Predmet (ili mlada) mogu biti vrlo nagršeni – svatko tko ima oči će to vidjeti – ali da li je naše pravo da kažemo tu istinu? Njegov odgovor glasi ne, ne ako će osoba ostati povrijeđena zbog naših riječi.

U laži su kratke noge (ili ih nema uopće)

Pa što ćemo onda? Trebamo li gledati na istinu u našim riječima kao apsolutnu, kao što izgleda da Šamaj preporuča? Ili postoje okolnosti u kojima je opravdano – ili možda bolje, u kojima je *micva* – ne reći istinu, kao onda kada je cilj da posluži višoj svrsi?

To je problem s kojim se suočavamo svaki put kada biramo što reći, a što ne reći, u svakom našem kontaktu. Koje smjernice slijedimo? Trebamo li reći čistu istinu svaki put, bez obzira na sve; ili je bolje prihvatiti relativistički pristup, korigirajući ono što govorimo u skladu s okolnostima i sagledavanjem stvari?

Kada samo na trenutak razmislimo, postaje jasno da je većina laži izrečena kako bi se zaštitilo sebe ili povrijedilo nekoga drugog, i te vrste

laži nikada se ne mogu opravdati. Izvrtanje istine kako bi nam bolje poslužila nagriza osnovu svijeta, jer podriva jedinu normu koja nam omogućuje da vjerujemo jedni drugima.

Lažući na ovaj način mi podrivamo i dušu. Kad smo osjetljivi i pažljivi prema istini, duša je otvorena i aktivna u našem životu. Ali kada iz navike lažemo, podilazimo, prismo se, varamo i na druge načine nječemo istinu, djelovanje toga bude upisano na našoj najdubljoj unutarnjoj razini. Na kraju kontakt s dušom bude potpuno izgubljen. Kao što Talmud (*Sota 42a*) uči: Onaj koji po navici laže nije u stanju primijetiti *Šehinu*, B-žansku Prisutnost.

Ima poslovice na hebrejskom koja se prevodi kao "laž nema nogu." To može značiti ili da laž "nema noge na kojima bi stajala," znači nema osnove ili temelja, nije zasnovana na ničemu stvarnom. Ili može značiti da laž "nema nogu kojima bi trčala" – tj. da ne može izdržati test vremena. Na kraju, laž se ispuše i sruši.

Ovaj komentar o neistini se slaže s činjenicom da sva slova hebrejske riječi za laž – *šeker* – imaju samo jednu "nogu". Nasuprot tome, svako slovo riječi *emet* (istina) čvrsto stoji na dvije noge. Nadalje, sva tri slova koja tvore riječ *šeker* u hebrejskom alfabetu stoje jedno do drugog, dok su slova za *emet* prvo, srednje i posljednje slovo alfabeta. Jasno je koji raspored stavlja riječ na čvršće uporište. ■

GODINA 18 BROJ 35